

21292

62 III 2014

22 IUL 2015

d

1980

67

REPUBLICA ROMANA
JULIUS CAESAR

DEVA

Anul I. No. 1.

41004.

E

„Știu”

Revista Liceului „Decebal” Deva.

Anul I. No. 1.

1 Ianuarie 1937.

Redactor responsabil: LIVIU SIRCA.

Comitetul de direcție: N. LUPȘOR, L. MOLDOVAN, L. COMBI.

Comitetul de redacție pentru elevi: Redactor șef: GIURGIU OCTAVIAN, cl. VIII.

Redactor: MOȚIU TRAIAN, cl. VII, Secretar de redacție: MUNTEANU MIRCEA, cl. V.

Colaboratori: Crețu Gheorghe cl. VIII-a, Roșescu Toma cl. VIII-a, Chirică Ioan cl. VII-a, Olariu Sabin cl. VII-a, Pop Oliver cl. VII-a, Groseanu Ilie cl. VI-a, Iacob Emil cl. VI-a, Roescu Constantin cl. VI-a, Bordus Cornel cl. V-a.

SUMAR:

<i>Dir. I. Boteanu</i> : Cuvânt înainte	Pag.	1
<i>Prof. Liviu Sirca</i> : Programul nostru	”	1
Articolele Profesorilor:		
<i>Prof. D. Munteanu</i> : Cu prilejul zilei de 1 Decembrie	”	2
<i>Prof. L. Sirca</i> : Raționamentul și Silogismul	”	4
<i>Prof. L. Combi</i> : Concurs de limba franceză	”	6
<i>Prof. I. Ignaton</i> : „Mori Mândro!” cântec popular	”	16
Articolele Elevilor:		
<i>M. Munteanu</i> : Amintirea; poezie	”	17
<i>O. Giurgiu</i> : Vasile Cârlova și romantismul francez	”	18
<i>M. Munteanu</i> : Roata Moșului, poezie	”	19
<i>I. Chirică</i> : Doctrina estetică a lui Titu Maiorescu	”	20
<i>I. Chirică</i> : Transmutația metalelor	”	22
<i>N. Romanul</i> : Vara, poezie	”	22
<i>I. Herberger</i> : Originea și formarea cifrelor	”	24
<i>C. Bordus</i> : Laboratorul elevului	”	26
Din compunerile elevilor:		
<i>A. Bălașa</i> : Morala Creștină	”	30
<i>Tr. Moțiu</i> : Viața de școală în operele lui I. Creangă	”	31
<i>C. Oprean</i> : Dragomir	”	33
Pagina Cercetășească:		
<i>Leul Bătrân</i> : Deviza noastră și școala	”	34
<i>C. Bordus</i> : Construirea unei truse sanitare	”	37
Pagina Sportivă : de: <i>E. Iacob, Subulescu Gh. și Pascu P.</i>	”	35
Pagina umoristică : de <i>T. Brănescu</i>	”	36
Cuvinte încrucișate:		
Traducere din l. latină, propusă de dl Prof. Z. Karacsonyi	”	37
O curiozitate matematică, de: <i>I. Herberger</i>	”	37
Teme din l. franceză, propuse de dl Prof. L. Combi	”	12
Cronici:		
Note și impresii din excursia dela Timișoara, de <i>Leul Bătrân</i>	”	37
Note : de <i>M. Munteanu</i>	”	38

Cuvânt înainte.

Prin această revistă școlară nu croim drumuri noi de răsbatere a cuvântului creator, ci vrem să netezim pe cele vechi. Totuși, apariția unei publicațiuni școlare e un moment deosebit de important în activitatea ei. Subliniem și marcăm momentul, deoarece acest act cultural, începător de propășire nouă, trebuie să pătrundă dincolo de zidurile școlii. Pe lângă considerațiuni de interes național și cultural, căutăm să îmbinăm imaginația cu practicul, pentru ca din aceste două elemente să întocmim idealul nostru de educațiune.

E în această simultaneitate de vederi in-

telectuale o adâncă și egală înțelegere a nevoiei noastre de propășire și este o mică și modestă chezășie că și noi dorim să dezvoltăm personalitatea elevilor noștri, sub semnul culturii.

Sunt convins că această nouă legătură între noi și elevi, de cari suntem deja atât de strâns uniți în interese comune, va întări și mai mult uniunea sufletească, servind astfel ideia de progres, care este singurul nostru țel.

Deva, la 1 Decembrie 1936.

Profesor I. Boteanu,
directorul liceului.

PROGRAMUL NOSTRU

Revista nu o scriem pentru cei care viețuiesc dincolo de porțile școlii. Publicul căruia ne adresăm noi e format din elevii școlii noastre. Înainte de toate, acest organ de publicistică este deci al liceului nostru. Profesorii vor scrie pentru elevii lor, iar elevii pentru profesorii și camarazii lor.

O facem aceasta în primul rând cu gândul de a cunoaște mai bine forțele intelectuale ale tinerilor ce-i formăm și de a le pune și lor la îndemână un mijloc potrivit pentru exercițiile unei gimnastici mintale sănătoase. În felul acesta, dispozițiuni remarcabile nedeclanșate încă, talente în potență, vor putea să vadă cu o zi mai de vreme lumina zilei.

În vederea realizării acestui scop, revistei noastre am dori să-i imprimăm următoarea structură:

1. Articole scrise de d-nii profesori.
2. Articolele cu caracter literar sau științific ale elevilor.
3. Compunerile elevilor. (Aici se vor publica lucrările trimestriale dela diferite obiecte de studiu care ies din comun, compunerile mai bune făcute în clasă, desenele elevilor, etc.)
4. Diferite pagini ca: pagina literară, cercetășească, sportivă, umoristică, etc.
5. Cuvinte încrucișate. (Aici se vor da spre deslegare, sub formă de concurs, diferite teme, propuse de profesorii de specialitate, sau chiar de elevi.)
6. Note din viața și manifestările liceului „Decebal“.

Între școală și cultură există o strânsă legătură. S'a spus că școala este instituția care transmite comoara culturală dela generația veche la cea nouă.

E drept. Nici nu se poate concepe o mai frumoasă misiune ca aceasta, de a realiza continuitatea între generații prin mijlocul valorilor culturale. Școala secundară, și în special liceul, poate avea însă și o altă misiune. Încă de pe băncile școlii elevii trebuie pregătiți și pentru creația culturii, căci liceul nu este altceva, decât anticamera focarelor de știință, care sunt universitățile. Încă de aici trebuie să obicinuim tinerimea școlară cu descoperirea adevărului, crearea frumosului, practicarea binelui și cultul divinității. Existența unei reviste școlare este un mijloc excelent și pentru realizarea acestui scop.

Atunci când revistele noastre au o existență atât de efemeră, ca încheiere și în preajma sfințelor sărbători, ce am putea dori mai bun tinerii noastre reviste, decât urarea ce o fac colindătorii „boerilor mari“:

„Întru mulți ani fericiți“

„Și ca pomii să'nfloriți“

„Și ca ei să'nbatrâniți.“

Din partea comitetului școlar al școlii s'a făcut tot ce omeneste a fost posibil, pentru a asigura revistei noastre o viață, cum zice poetul Horațiu: „mai durabilă decât arama“.

Deva, 14 Decembrie 1936.

Liviu Sirca.

Cu prilejul zilei de 1 Decembrie

de Prof. D. Munteanu.

La această dată, acum 18 ani, adunarea națională din Alba-Iulia a proclamat unirea Ardealului descătușat cu patria mamă.

S'a desăvârșit atunci edificiul unității românești menită a avea trănicia veșniciei, căci dreptatea-i este temelie, iar sângele martirilor ce au crezut și voit întru dreptatea neamului, cimentul care nu poate fi măcinat de nici o putere din lume.

Și a fost cu puțință această sfântă înfăptuire, după judecata cea mare a istoriei care a curmat vremurile de robie prin dărâmarea monarhiilor monstruoase, ce ne țineau înlănțuiți frații. Pe ruinele acestora națiunile eliberate își durează state cu granițe naționale, întocmiri și drepte și firești.

Tratatele de pace au consfințit ceea ce națiunile au înfăptuit prin voința lor, pe temeiul dreptului de autodeterminare națională. Dreptul a triumfat atunci în fața forței brutale. Popoarele nu mai erau împărțite în asupriți și asupritori.

Era firesc ca această operă a dreptului să constituie o bază prielnică pentru pacea popoarelor.

Ba, unii nutreau ideea unei federalizări a Europei, după modelul Statelor-Unite Americane.

Dar dacă tratatele au pecetluit drepturile incontestabile și libertatea națiunilor, n'au putut înlătura primejdiile ce amenință viața statelor naționale. Dinpotrivă. Un val de ură s'a născut în sufletul acelor ce se socot victime ale tratatelor.

În Europa stau azi față în față două tabere dușmane: prima e alcătuită din acei ce privesc în urmă și nu pot uita trecutul, frumos în adevăr pentru ei; a doua o formează acei ce se îngrozesc de trecut și în nici un chip, nu pot renunța la drepturile câștigate.

Cei dintâi sunt stăpâniți de duhul revanșei și de ăluzia câștigării, măcar în parte, a „drepturilor pierdute” prin marele războiu. În interesul păcii, se impune — zic ei — o revizuire, chiar parțială, a tratatelor, izvor de „nedreptăți, de nemulțumiri și umilință”.

Aceasta e tabara revizionistilor, tulburători ai păcii, dușmani ai dreptului și ai libertății neamurilor.

Cei mai îndurerați dintre revizionisti se socot ungurii, ei se tânguesc mai amarnic, iar cel mai „nedrept” dintre tratate, e acel dela Trianon, deoarece atacurile cele mai puternice țintesc actul acesta prin care ni s'a recunoscut și nouă, în sfârșit, dreptul nostru sfânt asupra Ardealului.

Aceasta e problema ce preocupă pe fiecare Român în preajma zilei de 1 Decembrie și în toate zilele de peste an.

Popoare cu mare prestigiu în uriașă luptă pentru triumful dreptății au îmbrățișat — fie și teoretic — a-

ceastă ciudată problemă a revizionismului și, în deosebi a celui de formă maghiară.

Anglia și Italia s'au alăturat, chiar după încheierea tratatelor, la tabăra revizionistilor și cu deosebită „dragoste”, au susținut revizionismul maghiar, fapt atât de mult prețuit de Unguri. Uitând că au fost soldați ai dreptului, au devenit doctrinari revizionismului. Ciudate atitudini și la aceste națiuni!

E interesant cum înțeleg Englezii această problemă, căci aceștia au un revizionism al lor, cu marcă veritabilă anglo-saxonă, care, de altfel, e în perfectă armonie cu politica tuturor compromisurilor britanice.

„Tratate consimțite în locul celor impuse”, așa a formulat Ramsay Mac Donald problema revizionismului.

Pe temeiul acestei doctrine ar fi cu puțință ca Franța, de ex., să renunțe de bună voie și măcar în parte la Alsacia, Lorena și să consimtă, după această operație, la întocmirea unui tratat pe care l-ar accepta și Germanii.

Să presupunem că un tâlhar ți-ar răpi punga cu bani. L-ai prinde, i-ai lua punga, dându-i și cuvenita corecție. În cele din urmă, accepți să împarți banii cu el pentru ca să fie „pace și armonie”. Nu se poate tălmăci altfel aplicarea formulei britanice.

Cu toate acestea, doctrina este excelentă, dar nu se poate aplica decât în colonii, în pământuri ale nimă-nui, unde e vorba de pradă de războiu, acolo unde sunt negri ori altă lume colorată, cari pot fi tot atât de bine stăpâniți de Germani, ori de Englezi. În nici un chip nu se poate aplica în ținuturi cari fac parte întregitoare din organismul național al statelor europene. Și pentru că discutăm formele revizionismului, ne întrebăm, de ce oare Anglia se cutremură când e vorba de retrocedarea coloniilor germane, pe cari le deține fără consimțământul Germaniei?

Prin ce tratat au consimțit Indieni să rămână sclavii Angliei? Dar există oare în lume un popor, fie cât de sălbatic, care ar accepta nesilit lanțuri și jug?

Formula aceasta e convenabilă numai pentru liniștea păianjenului britanic, căruia nu i se poate cere respectul dreptului și scrupule. Formula e o enormitate. Consecințele însă a început să le simtă și Anglia. Câtă temeinicie și-au pus Ungurii în sinceritatea revizionismului britanic!

Și Italienii își au revizionismul lor, cuprins în formula rostită acum câțiva ani de către Duce: „Tratatele sunt sacre, dar nu eterne”, așa că din când în când trebuiesc ajustate pe ici pe colo, în interesul păcii.

Pentru patria Ducelui formula nu se potrivește, căci pentru Italia toate tratatele ce i-au consfințit libertatea și unitatea, rămân sacre și eterne... Până și

recenta cucerire a Etiopiei e un fapt sacru, menit a fi eternizat printr'un tratat. Formula, ca și cea britanică, e pentru alții: pentru Franța, pentru Mica Înțelegere și, curios, mai ales pentru noi. Pentru acestea tratatele, deși sunt sacre, nu pot fi decât vremelnice.

E drept sau nedrept, asta nu interesează pe dl Mussolini.

Tratatul dela Trianon — fiind atât „de nedrept“ — e menit să aibă o existență cu totul efemeră.

Pentru nedreptatea aceasta pătimește Ungaria doar și, alături de ea, suferă Anglia, care nu aude gemetele milioanele de sclavi pe care-i exploatează atât de civilizată, suferă și Italia care a robît decurând un popor cu scopul înalt de a-l civiliza. Adică de ce popoarele Europei să aibă un alt tratament decât Indienii ori Abisinienii? Căci acesta e soarta pe care o pregătesc Europei revizioniștii de tot felul.

Pe noi ne interesează tratatul dela Trianon. Ce crimă se desprinde din litera acestui tratat, numai Ungurii și doctrinarii revizionismului știu.

Au fost în adevăr pe vremuri tratate cari nu au avut nimic drept, nimic sfânt la temelia lor. Să ne amintim, de exemplu, de tratatul secret încheiat la Lublin în anul 1412 între Sigismund de Luxemburg și Vladislav Jagello, cari puneau la cale împărțirea Moldovei lui Alexandru cel Bun, de acel din 1812 dela București prin cari Rușii ne-au răpit Basarabia.

Ce altceva a produs congresul dela Viena, 1815, decât o serie de odioase atentate la viața popoarelor, considerate ca turme necuvântătoare de către monarhii, pentru care bunul plac se confunda cu dreptul?

Criminal, în toată puterea cuvântului, a fost în sfârșit, faimosul tratat dela București, 1918, prin care puterile centrale răstigneau România, fiindcă a îndrăznit să lupte pentru desrobirea fraților. Nu roșesc oare revizioniștii la amintirea acestei isprăvi, atunci când cer dreptate?

Să-și închipue fiecare și, în special, doctrinarii revizionismului, ce soartă ar fi avut Europa dacă tratatele se încheiau la Viena sau la Berlin.

Sunt în istorie tratate drepte, deci sacre, după cum sunt și tratate nedrepte, chiar criminale. Nici toate sacre și deaceia, nici toate eterne. Și atât rămâne etern dintr'un tratat cât a fost turnat din dreptate. Restul e condamnat peririi.

Vremurile tratatelor criminale au apus. Tratatele ce au încheiat războiul mondial, au dărâmat tot ce se clădiseră prin tratatele criminale dela 1648 până la 1918, întronând în viața popoarelor principiul dreptului.

Actualele tratate cuprind în litera lor libertatea popoarelor, cărora nu li-se poate discuta dreptul la viață.

Prin tratatul dela Trianon ni s'a recunoscut formal un fapt împlinit pe temeiul dreptului, Unirea Ardealului

cu patria mamă, unire rostită liber de frații noștri acum 18 ani. Aceasta nu înseamnă răpire, nici anexare silită, în dauna altei națiuni, deși în alte împrejurări am fi putut-o face, fără a fi în conflict cu dreptul. Poate fi criminal un tratat prin care ni-se recunoaște dreptul la viață pe pământul străbunilor noștri? Oare libertatea noastră e un atentat față de Ungaria?

Și totuși, tratatul dela Trianon e „criminal“ pentru că a mutilat pe vecina noastră dela Vest. Cu alte cuvinte, întregirea neamului și pământului românesc s'a făcut cu bucăți din trupul Ungariei. Cari sunt acele fragmente ungurești din trupul României întregite nu se cunosc, pentru că nu există. S'ar putea spune în acelaș fel că Polonia, de exemplu, e alcătuită din bucăți rupte din Rusia, Austria, Germania. E și aceasta o răstăcere ungurească, pe care Ducele Mussolini nu s'a dat în lături s'o susțină și nu pentru că e drept, ci pentru că îi convine, deocamdată.

Să ne amintim însă că mai sunt în Europa și alte mutilate, de exemplu Austria, Rusia, Turcia. N-ar fi bine oare pentru sfânta dreptate și pentru că tratatele nu-s eterne, să li se dea și acestora — chiar dacă nu cer — ceea ce li s'a amputat: Austriei i s'ar da Tirolul, Istria, Triestul, Ungaria; Rusiei Polonia; iar Turciei întreg Balcanul și fostul Pașalâc de Buda. Dece nu?

Țările acestea au stăpânit doar atâtea pământuri, atâtea popoare, așa cum Ungaria a stăpânit, să zicem, 1000 de ani Ardealul. Căci acesta e unicul titlu de dreptate pe care se pot bizui revizioniștii dela Pesta, atunci când cer Ardealul. Ei bine, aceasta nu se poate, căci ar însemna să robești popoare abia scăpate din sclavie, aceasta ar fi în adevăr criminal. Cine mai regretă descompunerea Turciei Europene, prăbușirea monarhiei habsburgice și cine ar dori reînvierea lor?

O stăpânire vremelnică nu poate constitui un drept de revendicare teritorială. Căci, dacă Turcia a stăpânit Grecia, Serbia, nu înseamnă că aceste teritorii sunt și turcești, după cum Ardealul e românesc, deși l-au stăpânit Ungurii atâtea vreme. Polonia nu e nici rusească, nici germană ori austriacă, deși a fost împărțită de cele 3 împărății și stăpânită mai bine de un secol.

Decât, poți cuceri pământuri multe, poți înăbuși strigătul de libertate al cuceritorilor, dar nu poți ucide sufletele și nici să stingi conștiința dreptății.

S'a verificat aceasta în chip atât de strălucit cu Statele create prin cucerire, prin pradă, în anul 1918. Atunci s'a revizuit drepturile națiunilor și tot atunci, la Alba-Iulia, s'a revizuit conștiința și drepturile noastre, indiscutabile, asupra Ardealului.

Ce să mai revizuești? Să mai întrebă dacă popoarele eliberate au nevoie de jug străin? Să mai întrebă pe Români, dacă nu cumva vor să se întoarcă la vremurile de robie? Judecata s'a făcut odată. Ea e dreaptă

și sfântă. Tratatul dela Trianon e sacru și etern, ca și tratatele ce privesc libertatea și unitatea celorlalte națiuni.

Că nu l-au recunoscut Ungurii de bună voie, nu noi suntem de vină.

În interesul păcii și armoniei, vecinii noștri, vor trebui să recunoască, în cele din urmă, că tratatul dela Trianon nu le-a răpit nimic, fără a mai aștepta un tratat „consimțit și nu impus“.

Un alt tratat pe care l-ar consimți și Ungurii nu

se va încheia niciodată, pentru că niciodată nu vom renunța la drepturile noastre.

Singura revizuire posibilă nu poate fi nici cum ar fi vrut Englezii, nici cum a predicat Mussolini, ci numai pe calea armelor. Această soluție numai amenință edificiul unității românești. Să nu uităm că forța e armura dreptului, trebuie să le avem pe amândouă. Atenție la granița de vest și, în același timp, să ne îngrijim cum se cuvine de blânzii revizionisti pe care România întregită îi ocrotește ca o mamă.

D. Munteanu

Raționamentul și Silogismul*)

de prof. L. Sirca.

I. *Introducere.* La cunoștințe putem să ajungem pe 2 căi: a) prin simțuri, b) prin rațiune.

Că zăpada e albă, e o cunoștință ce o datorim simțului vizual; că soba arde e o cunoștință obținută prin simțul tactil; că portocala are gust acru, aceasta ne-o spune simțul gustului.

Afară de aceste cunoștințe ce le datorim simțurilor mai avem altele, mijlocite de rațiunea noastră, care are facultatea de a infera, adică de a deduce o cunoștință din altă cunoștință.

Inferențele sunt de două feluri: a) mediate, b) imediate.

Inferențele imediate le obținem fără mijlocirea unei a treia cunoștință și în logică sunt cunoscute sub numele de inversiunea și opoziția judecăților.

Cele mediate le obținem cu ajutorul unei a treia noțiuni și poartă numele de raționamente sau silogisme.

Schematic ar fi:

Cunoștințe obținute prin	{ a) simțuri b) rațiune	{ 1) imediate 2) mediate:	{ a) opoziția judecăților b) inversiunea judecăților	Raționamente sau Silogisme

II. *Intuiția.* Exemplul cel mai clasic de raționament este acela dat de însuși Aristotel, întemeietorul logicii:

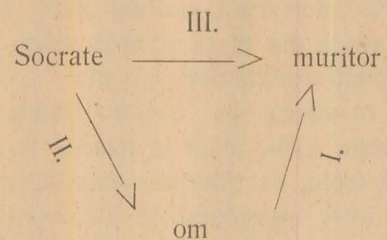
Toți oamenii sunt muritori

Socrate este om

Socrate este muritor.

III. *Tratare.* Acest raționament l-am obținut căutând să răspundem de întrebarea: E Socrate muritor? Răspunsul nu-l putem da direct, ci numai recurgând la ajutorul unei a treia noțiuni, care este aceea de om. Având această noțiune, acum pot să răspund problemei puse, stabilind raporturile ce urmează între cele 3 noțiuni: Un raport între noțiunea om și muritor, altul

între noțiunea Socrate și om și al treilea între Socrate și muritor.

Rezultatul este raționamentul dat ca exemplu.

Definiția raționamentului

Descrierea făcută, ne va ușura înțelegerea diferitelor definițiuni ce s'au dat acestui produs al rațiunii.

Pentru Aristotel el este o cuvântare, în care fiind pus ceva (primele 2 judecăți), rezultă ceva (a treia judecată), chiar prin faptul de a se fi pus.

Spencer a zis că raționamentul este stabilirea unui raport indirect între două noțiuni. De fapt, raportul între „Socrate“ și „muritor“, l-am stabilit în mod indirect, recurgând la ajutorul noțiunii „om“.

O definiție foarte curentă și ușoară este aceasta: Raționamentul este scoaterea unei judecăți noi, din alte două judecăți vechi, care, cu alte cuvinte, spune ceea ce a spus Aristotel în definiția sa.

Elementele raționamentului.

Raționamentul, care e un tot, îl putem descompune prin analiză în 3 judecăți: „Toți oamenii sunt muritori“, „Socrate este om“, și „Socrate este muritor“. Primele două se numesc premise (dela lat. „praemitto“ = a pune înainte), iar a 3-a concluzie (dela lat. „conclusio“ = încheiere.) Concluzia de fapt încheie procesul de raționare, început în prima judecată. Premisele sunt judecățile din care derivăm o altă judecată. Concluzia e o judecată derivată din premise.

Judecățile, la rândul lor, se descompun în noțiuni. Aceste noțiuni am văzut că sunt: „Socrate“, „muritor“

*) Lecție de logică ținută în clasa VII-a de liceu.

și „om“. Intr'un silogism sunt 3 noțiuni, fiind luate fiecare de două ori.

Mersul analizei e acesta:

I.	II.
Toți oamenii sunt muritori	„Toți oamenii sunt muritori“
Socrate e om	„Socrate e om“
Socrate e muritor	„Socrate e muritor“
III.	
„om“ — „muritor“	
„Socrate“ — „om“	
„Socrate“ — „muritor“	

Ce raport există în privința sferei între cele trei noțiuni?

Cele trei noțiuni, la care am ajuns disecând raționamentul, se numesc termenii silogismului. Dacă examinăm raporturile dintre ele în ce privește sfera, observăm că sunt în raport de subordonare. „Socrate“ intră în sfera noțiunii „om“, iar „om“ intră în sfera noțiunii „muritor“. Din cauza aceasta primesc și denumiri diferite. Noțiunea cu sfera cea mai mare se numește termenul major, noțiunea cu sfera cea mai mică termenul minor, iar noțiunea care cuprinde în sfera ei un termen, iar ea e cuprinsă în sfera altei noțiuni, se numește termenul mediu. În raționamentul nostru, „om“ este termenul mediu, „muritor“ termenul major, iar „Socrate“ termenul minor.

Dintre acești 3 termeni, termenul mediu are importanța cea mai mare. Greutatea la alcătuirea unui raționament constă tocmai în aflarea termenului mediu.

Rolul termenului mediu

Rolul lui este de a mijloci concluzia, deci de a ne facilita stabilirea raportului între termenul major și minor. Din acest motiv el nu se găsește niciodată în concluzie.

O rețetă practică pentru stabilirea termenilor.

Că un termen este major, minor sau mediu, aceasta o putem stabili examinând raporturile între sferile lor. Avem însă și o metodă mai practică și deci mai ușoară pentru a-i determina. Predicatul din concluzie este termenul major, subiectul concluziei termenul minor, iar al treilea termen, care nu se găsește în concluzie, e termenul mediu.

Numele diferit al premiselor

Dintre cele două premise, una exprimă un raport între termenul major și mediu, iar cealaltă un raport între termenul minor și cel mediu. Din această cauză premisa care cuprinde termenul major se numește „premisă majoră“, iar cea care cuprinde termenul minor,

„premisă minoră“. Iată de ce putem zice că majora se referă la un caz general, minora la un caz particular, iar concluzia este aplicarea cazului general la cel particular.

Ordinea judecăților în silogism

De obicei, raționamentul începe cu premisa majoră, urmează apoi minora și concluzia.

Stuart Mill, reprezentantul logicii inductive, spune că e mai firesc să se înceapă cu premisa minoră și după aceea să urmeze majora.

În vorbirea de toate zilele se întâmplă să punem la început concluzia și apoi să înșirăm premisele.

Mecanismul raționamentului

În cartea sa, „Psychologie du Raisonement“ A. Binet, psihologul francez, încearcă să explice geneza unui raționament prin asociația de idei. Raționamentul, după el, s'ar reduce la o asociație de asemănare, urmată de una de contiguitate. În exemplul nostru, noțiunea „Socrate“ atrage după sine pe aceea de „om“ pe baza legii asemănării, iar ideea de „om“ evocă pe aceea de „muritor“ pe baza legii de contiguitate („atingere“), printre însușirile din conținutul noțiunii „om“, fiind și aceea de „muritor.“

Dacă această explicare este bună pentru a explica mecanismul raționamentului din punct de vedere psihic, trebuie să accentuăm că în logică raționamentul se explică numai prin raporturile de incluziune sau exclusiune a termenilor, adică pe baza unei analize a raporturilor dintre sferile noțiunilor. — (Când avem un raport de identitate, subordonare sau încrucișare avem cazul de incluziune, iar dacă acele două noțiuni sunt opuse, avem cazul de exclusiune.) Excepție fac numai raționamentele matematice, care nu se bazează pe raporturile de incluziune sau exclusiune a termenilor, ci pe identitatea lor. Un exemplu: Raționamentul matematic ce urmează, a putut să ia naștere numai înlocuind un termen echivalent cu altul echivalent:

$$A = B$$

$$B = C$$

$$A = C$$

Felurile raționamentului

Există 3 feluri de raționamente: raționamentul inductiv, deductiv și dela particular la particular.

Raționamentul dela „particular la particular“ îi datorăm lui Stuart Mill. Este meritul lui de a fi arătat că omul, și mai ales copilul mic, raționează dela un caz particular, la alt caz particular, fără să se ridice la cazul general. De exemplu:

Focul de ieri m'a ars

Acest lucru e foc

Acest lucru mă va arde.

În premisa I-a avem un caz particular, vorbindu-se de „focul de ieri“, în premisa II-a iarăși ne referim la un anumit foc, avem deci tot un caz particular, iar concluzia e tot particulară, valabilă numai pentru fenomenul în discuție.

Avem apoi raționamente, care pleacă de la mai multe cazuri particulare și se ridică la o regulă generală: sunt raționamentele inductive:

1. Ferul e bun conducător de căldură; arama e bună conducătoare de căldură; zincul e bun conducător de căldură etc.

2. Ferul, zincul, arama, etc., sunt metale.

Metalele sunt bune conducătoare de căldură.

A 3-lea fel de raționament este cel deductiv, care pleacă de la un caz general (toți oamenii sunt muritori) și ajunge la un caz particular (Socrate este muritor).

Raționamentul și Silogismul

Silogismul a fost definit ca fiind forma tipică a raționamentului deductiv. Prin „formă tipică“ se înțelege respectarea legilor silogismului.

Din această definiție rezultă că:

1. nu toate raționamentele sunt silogisme, ci numai acelea care respectă cele 8 legi ale silogismului, dar că orice silogism este un raționament;

2. că silogismul e deductiv, și că nu există silogisme inductive, deși Liard, în logica sa, vorbește și de silogisme inductive.

IV. *Sinteză* (asociație). Raționamentul formează obiectul de cercetare al logicii formale. Analiza noțiunilor și a judecăților am făcut-o numai în vederea înțelegerii raționamentului.

Raționamentul este un tot unitar. Întrebându-l limbajul psihologilor configuraționiști, am putea spune că el e o configurație. Ceeace înseamnă că n'am avut la început noțiuni, apoi judecăți și că raționamentul ar fi sinteza

lor, deci un produs ulterior, ci raționamentul este primordial, iar judecățile și noțiunile sunt numai opera analizei. Wundt poate că a avut dreptate, când a spus că „Sufletul este un lucru care raționează“ și că ordinea în care ar trebui să fie tratate problemele logicii formale ar trebui să fie: Raționamentul, judecata și noțiunea și nu noțiunea, judecata și silogismul.

Știința nu este însă o copie, o fotografie a realității, ci o explicare, o înțelegere a ei. Ordinea în care o știință înțelege să trateze problemele ei, nu trebuie în mod necesar să reproducă ordinea naturală a desfășurării fenomenelor. De aceea nu este o eroare tratarea problemelor așa cum sunt înșirate în tratatele de logică clasică, iar inovația introdusă de ex. de logicianul francez Goblot, de a începe studiul logicii cu analiza judecății, poate fi socotită ca fiind mai psihologică, dar nu și suficient de metodică.

Mai bine se va înțelege structura raționamentului pornind de la studiul noțiunii, decât dacă am face operațiune inversă și am începe studiul logicii cu studiul raționamentului.

V. *Aplicare*. 1. Să se răspundă printr'un silogism la întrebarea: Sunt regii infailibili?

2. Să se dea câte un exemplu de raționament inductiv, deductiv și de la particular la particular.

3. Să se dea un exemplu de raționament care să nu fie silogism.

4. Să se afle termenul major, minor și mediu în silogismul:

Furnicile trăiesc în societăți bine organizate

Furnicile sunt animale inferioare.

Unele animale inferioare trăiesc în societăți bine organizate.

Concurs de limba franceză

În fiecare an, Misiunea universitară franceză din România aranjează, între liceele unde predau profesori francezi, un concurs de limbă franceză spre a stimula elevii sărguincioși și premia elevii distinși:

La concursul din anul trecut (Aprilie 1936) au fost premiați elevii următori ai liceului Decebal:

Elevul Szöllösy Ludovic a obținut premiul I. în clasa VII-a (premiat pentru a doua oară),

Elevul Munteanu Mircea a obținut premiul I. în clasa IV,

Elevul Mihály Elemér a obținut premiul IV. în clasa VIII,

Elevul Mețiu Ioan a obținut premiul III. în clasa IV,

Iar elevul Sâncrăian Silveriu de clasa IV. a meritat o mențiune.

*

Publicăm mai jos subiectele propuse concurenților, precum și tezele cele mai distinse, corectate, completate și chiar amplificate, pentru a arăta familiilor ce se pretinde de la elevi, ce muncă ne impunem noi profesorii spre a îndemna copiii la o muncă temeinică și a le însufla un spirit de emulație sănătos și rodnic.

*

MISSION
UNIVERSITAIRE FRANÇAISE
EN ROUMANIE.

IV-me Classe.

Traiter au choix l'un des deux sujets suivants.

I-er sujet.

Vous écrirez à un jeune lycéen français de votre âge pour l'inviter à venir faire un voyage en Roumanie:

Vous lui demanderez de vous rendre visite dans la ville que vous habitez et vous lui en décrirez le site, les monuments, les traditions locales, l'histoire, les environs, en un mot tout ce qui peut vous paraître digne d'intérêt pour attirer votre jeune ami.

II-me sujet.

„C'était un jour de **pluie**. J'avais reçu en cadeau tout un *attirail* de *postillon*, casquette, fouet, guides et *grelots*. Il y avait beaucoup de *grelots*. J'attelai; c'est moi que j'attelai à moi-même, car j'étais tout ensemble le postillon, les chevaux et la voiture. Mon parcours s'étendait de la cuisine à la salle à manger par un couloir. Cette salle à manger me représentait très bien une place de village. Le *buffet d'acajou* où je *relayais* me semblait sans difficulté l'auberge du Cheval-Blanc. Le couloir m'était une grande route avec ses perspectives changeantes et ses rencontres imprévues. Confiné dans un **petit** espace sombre, je jouissais d'un vaste horizon et j'éprouvais, entre des murs connus, ces surprises qui font le charme des voyages. C'est que j'étais alors un grand *magicien*. J'évoquais pour mon amusement des êtres aimables et je disposais à souhait de la nature. J'ai eu, depuis, le malheur de perdre ce don précieux. J'en jouissais abondamment dans ce jour de pluie où je fus **postillon**.

Anatole France (Le Livre de mon Ami).

A.

1) Expliquer dans le texte ci-dessus les mots soulignés d'un seul trait et donner leur traduction roumaine.

2) Analyser grammaticalement les mots soulignés de deux traits: **pluie**, **où**, **m'**, **petit**, **postillon**.

3) Le petit Pierre est-il un postillon véritable? Pouvez-vous indiquer les expressions où vous comprenez qu'il est seulement un enfant en train de jouer?

B.

1) Quelle est la période de l'histoire de France qui vous paraît la plus intéressante? Donnez les raisons de ce choix.

2) Quelles sont les grandes villes de l'Ouest de la France? Pouvez-vous en caractériser quelques-unes?

3) Citez les livres français que vous avez lus, même en traduction roumaine. Indiquez celui qui vous a paru le plus intéressant et pourquoi.

Développement du premier sujet.

Mon cher ami,

J'ai reçu ta lettre, qui m'a fait grand plaisir. Je me rappelle encore mon beau voyage à Paris, où j'ai vu tant de belles choses.

A mon tour, je viens t'inviter à visiter mon pays, si peu connu des Français. Je ne peux pas t'offrir de visiter tout ce qui est à voir en Roumanie, mais tu as l'occasion de connaître le chef-lieu de son plus histo-

rique département. Ma ville — Deva — est située au centre du département Hunedoara, entre les Monts Occidentaux et les Carpathes, dans la vallée du Mureș. Une partie de la ville s'étend dans la plaine, l'autre partie est accrochée aux flancs d'une colline qui se dresse à l'ouest. Elle est dominée d'un piton que couronnent les ruines imposantes d'un vieux château féodal. Une végétation luxuriante couvre les pentes de la colline. La fraîcheur de ses frondaisons en font une promenade particulièrement recherchée en été. Les ruines sobres et tristes qui se dressent sur le sommet attirent de nombreux touristes. Le château de Déva est un des plus remarquables monuments de toute la région.

La légende dit que ce château date de l'époque de Décébale, et c'est pour cette raison que notre ville s'appelle Déva (Déci-Dava, le château — fort de Décébale).

D'après une autre légende, plus fantastique, le château aurait été bâti par une fée. Il y avait une fois trois fées qui voulaient bâtir chacune un château. La première dit qu'elle ferait un château d'or, sans le secours de Dieu; l'autre, qu'elle le ferait d'argent, également sans son secours; la troisième dit qu'elle ferait un château de pierre, avec le secours de Dieu. Le château de la première s'écroula. Sur son emplacement il y a aujourd'hui la station balnéaire de Geoagiu. Celui de la deuxième s'est écroulé aussi avec la colline sur laquelle il s'élevait, et aujourd'hui la colline d'Uroi semble n'être que la moitié d'une colline. Le château de la troisième se dresse encore, majestueux, sur le rocher de Déva et domine la vallée du Mureș. Cette légende a été écrite en vers par le poète local Nicolas Sporea.

Déva est une ville très intéressante au point de vue historique. Son origine remonte à l'époque Romaine; elle a été assiégée par les paysans révoltés de notre héros Horea, puis elle a été occupée par les légions d'Avram Iancou, en 1848.

Notre ville se trouve au coeur de la plus intéressante région du pays: au Nord les Monts Occidentaux où vivent les „Moți“; on peut y voir le chêne de Horea, le tombeau et la maison d'Avram Iancou, les grottes de glace de Scărișoara, le mont „Găina“, où chaque année a lieu une „foire aux filles“, très intéressante. Les hommes y accourent de tous les côtés du pays, et même d'autres pays: on y rencontre beaucoup d'Anglais. Cette région est très riche en or. Au sud nous pouvons visiter la Vallée du Jiu, riche en „or noir“, c'est-à-dire en houille; le Pas Surduc, aux belles montagnes et peuplé de vieux monastères; les villes du département ainsi que le superbe château d'Hunedoara, berceau des Huniades, famille qui a donné de grands rois à la Hongrie; Sarmizegetusa, la vieille capitale du Vercingétorix roumain,

Décébale; „Ulpia Trajana“, la capitale de la Dacia Romaine, de la „Dacia Felix“; les Monts Retezats, la station balnéaire Geoagiu, le défilé du Mureș: à chaque pas nous rencontrerons des choses belles et intéressantes.

La poésie spécifique de la région: les bergers qui, couchés sur l'herbe verte, près de leur moutons, chantent leur „doine“; les paysans qui, la nuit, autour du feu, jouent du *bucium*, longue trompe de bois au son triste et profond; les danses au son de la cornemuse, tout cela, je crois, t'intéressera beaucoup et te fera connaître l'âme roumaine.

Tu pourras à loisir étudier notre musique populaire, nos traditions, le folklore de la région.

Ne t'étonne pas, mon cher ami, si j'insiste: la Roumanie vaut la peine qu'on se dérange pour la visiter. Certes, tu me feras plaisir en répondant à mon invitation. Tu en tireras toi-même un grand profit; au cours de ton voyage tu pourras voir et apprendre beaucoup de choses. Et après avoir connu la Belle Roumanie et le brave peuple Roumain, tu retourneras en France le plus fidèle ami de mon pays.

En te priant de ne pas me refuser le plaisir de t'avoir quelque temps, je te serre cordialement la main.

Ton fidèle ami:

Mircea Munteanu.

Clasa IV.

Développement du deuxième sujet.

A.

1) *Explication des mots soulignés d'un trait.*

Un attirail est l'ensemble des objets nécessaires à une fonction ou à un métier. En roumain on dit:

toate lucrurile necesare unei ocupații.

Un postillon est un homme qui a pour occupation de transporter des personnes ou des bagages. En roumain: „surugiu“.

Les grelots sont des objets en métal ayant la forme d'une très petite cloche et suspendus, en général, au cou des chevaux ou des chiens. En roumain on dit: *clopoței*.

Un buffet d'acajou est un meuble d'acajou où l'on tient les vivres. En roumain on dit: *bufet din lemn de acaju*. L'acajou pousse en Amérique. On appelle *magicien* une personne possédant une puissance mystérieuse. L'enfant avait une imagination si grande qu'il se croyait magicien. En roumain: *vrăjitor*.

5) *Analyse grammaticale des mots soulignés de deux traits.*

Pluie: substantif, féminin, singulier, complément de nom de jour.

Où: pronom relatif invariable; remplace „buffet d'acajou, complément circonstanciel de lieu de „relais“.

Petit: adjectif qualificatif, masculin, singulier, épithète d'„espace“.

M': pronom personnel, atone de la première personne du singulier, complément attributif de „couloir“.

Postillon: nom commun, masculin, singulier, attribut de „je“.

3) *Réponse aux questions posées à propos du texte.* Le petit Pierre n'est pas un véritable postillon. Il s'agit seulement d'un enfant en train de jouer. Ce qui le prouve ce sont les expressions suivantes:

a) *C'est moi que j'attelai à moi-même.* Le petit Pierre s'attelle lui-même. Il est à la fois le cheval et la voiture. Il nous explique d'ailleurs qu'il est à la fois le postillon, les chevaux et la voiture; „...car j'étais tout ensemble le postillon, les chevaux et la voiture“;

b) *„de la cuisine à la salle à manger par un couloir“*: Le petit Pierre trottait comme un cheval dans le couloir de la maison, puis allait de la cuisine à la salle à manger. Ce couloir ne pouvait pas être une véritable route pour chevaucher.

c) *„Cette salle à manger représentait une place de village“*; l'enfant distribue des rôles aux objets qui sont à sa portée, pour jouer le sien.

d) *„Le buffet d'acajou me semblait l'auberge du Cheval-Blanc“*; ici encore nous avons une transformation de la réalité due au magicien.

e) *„Le couloir m'était une grande route avec ses perspectives changeantes et ses rencontres imprévues“*; l'imagination du petit Pierre, le pouvoir mystérieux du magicien a élargi l'espace où évoluaient les jeux de l'enfant et fait surgir un cadre féérique.

B.

Questions d'histoire, de géographie et de littérature.

1) *Quelle est la période de l'histoire de France qui vous paraît la plus intéressante? Donnez les raisons de ce choix.*

La Guerre de Cent ans est la période de l'histoire de France qui me paraît la plus intéressante.

C'est parce que cette guerre a suscité l'héroïsme d'une jeune fille, de Jeanne d'Arc.

La moitié de la France avait été conquise par les Anglais. La France semblait perdue. Charles VII. était désespéré et ne savait plus que faire.

Jeanne d'Arc, écoutant les voix de ciel, qui lui disaient de sauver la France, partit à cheval pour Chinon où était le roi. La route était difficile et dangereuse, parce qu'elle était sillonnée par les patrouilles anglaises. Arrivée à Chinon après un voyage de dix jours, Jeanne voulut voir le roi.

Elle entre dans la salle et cherche le roi dans la foule. Elle le reconnaît parmi ses vassaux. Après l'avoir écoutée, le roi lui donna une petite armée, avec laquelle Jeanne délivra Orléans.

Faite prisonnière dans une bataille contre les Bourguignons, elle fut vendue aux Anglais. Les Anglais la firent comparaître devant un tribunal ecclésiastique, dont le président était l'évêque Cauchon.

Après un procès inique, elle fut condamnée à mort et conduite sur la place de Rouen, où s'élevait un bûcher. Cette admirable héroïne fut brûlée vive comme sorcière. Quand les flammes l'enveloppèrent, elle cria: „Jésus“ et rendit l'âme.

2) *Quelles sont les grandes villes de l'Ouest de la France? Pouvez-vous en caractériser quelques-unes?*

Les grandes villes de l'Ouest de la France sont: Biarritz, Bayonne, Bordeaux, St. Nazaire et Nantes.

Biarritz, petit port sur la côte du Golfe de Gascogne, est une station climatique renommée. Il jouit d'un climat modéré.

Bordeaux est un grand port français sur l'estuaire de la Garonne. Les vignobles qui l'entourent constituent aussi une grande richesse.

3) *Citez les livres français que vous avez lus, même en traduction roumaine. Indiquez celui qui vous a paru le plus intéressant et pourquoi.*

Je n'ai guère lu d'auteurs français en français: Je n'ai pas encore terminé la lecture de „François le Champi“ de George Sand. Ce livre m'intéresse, mais je préfère les livres de Jules Verne. J'en ai lu trois: „Cinq semaines en ballon“, „Un billet de loterie“ et „Un voyage au centre de la terre“.

„Cinq semaines en ballon“ m'a paru le plus intéressant, parce que j'aime les livres qui traitent un sujet de physique ou de chimie.

Meşiu Ioan

VII-me Classe.

Traiter, au choix, l'un des trois sujets suivants:

I-er sujet.

D'assertation littéraire.

On a fêté l'année dernière le cinquantenaire de la mort de Victor Hugo. Cet écrivain vous paraît-il encore d'actualité?

II-me sujet.

Dissertation littéraire.

Vous connaissez ce jugement de Théophile Gautier sur Chateaubriand:

„Chateaubriand a restauré la cathédrale gothique, rouvert la grande nature fermée et inventé la mélancolie moderne“. Discutez-en la valeur et montrez comment Chateaubriand mérite d'être compté parmi les *préromantiques*.

III-me sujet.

Explication française.

La mort du loup.

Les nuages couraient sur la lune enflammée
Comme sur l'incendie on voit fuir la fumée,
Et les bois étaient noirs jusques à l'horizon.

Le Loup vient et s'assied, les deux jambes dressées
Par leurs ongles crochus dans le sable enfoncées.
Il s'est jugé perdu, puisqu'il était surpris,
Sa retraite coupée et tous ses chemins pris;
Alors il a saisi, dans sa gueule brûlante,
Du chien le plus hardi la gorge pantelante
Et n'a pas desserré ses mâchoires de fer,
Malgré nos coups de feu qui traversaient sa chair
Et nos couteaux aigus qui, comme des tenailles,
Se croisaient en plongeant dans ses larges entrailles,
Jusqu'au dernier moment où le chien étranglé,
Mort longtemps avant lui, sous ses pied a roulé.
Le Loup le quitte alors et puis il nous regarde.

Les couteaux lui restaient au flanc jusqu'à la garde,
Le clouaient au gazon tout baigné dans son sang;
Nos fusils l'entouraient en sinistre croissant.
— Il nous regarde encore, ensuite il se recouche
Tout en léchant le sang répandu sur sa bouche,
Et, sans daigner savoir comment il a péri,
Refermant ses grands yeux, meurt sans jeter un cri.

Hélas! ai-je pensé, malgré ce grand nom d'Hommes,
Que j'ai honte de nous, débiles que nous sommes!
Comment on doit quitter la vie et tous ses maux,
C'est vous qui le savez, sublimes animaux!
A voir ce que l'on fut sur terre et ce qu'on laisse,
Seul le silence est grand; tout le reste est faiblesse.
— Ah! je t'ai bien compris, sauvage voyageur,
Et ton dernier regard m'est allé jusqu'au coeur!
Il disait: „Si tu peux, fais que ton âme arrive,
A force de rester studieuse et pensive,
Jusqu'à ce haut degré de stoïque fierté
Où, naissant dans les bois, j'ai tout d'abord monté.
Gémir, pleurer, prier est également lâche.
Fais énergiquement ta longue et lourde tâche
Dans la voie où le Sort a voulu t'appeler,
Puis après, comme moi, souffre et meurs sans parler“.

Alfred de Vigny (Les Destinées)

Vous commenterez ces vers d'Alfred de Vigny en essayant de montrer leur valeur descriptive et leur portée philosophique et morale. Vous montrerez aussi l'importance du sentiment qu'ils représentent pour l'évolution de la pensée d'Alfred de Vigny.

Développement du troisième sujet.

I. Introduction.

A. Localisation.

Les trois fragments que nous avons à analyser font partie de „La mort du Loup“, poème d'Alfred de Vigny. Dans ce poème, Vigny raconte un incident de chasse dont il a été probablement le témoin et il développe la leçon de stoïcisme qu'il en a tirée pour lui-même et pour les hommes.

B. Résumé de „La mort du Loup“.

Un famille de loups a été cernée par les chasseurs et par leurs chiens. Le loup, le père, pour sauver la louve et les louveteaux, affronte les assaillants et attire leur attention sur lui, quitte à vendre cher sa vie. Avant de succomber sous leurs coups, il étrangle un des chiens qui se jettent sur lui; puis il meurt sans pousser une plainte, en regardant la mort en face. Le poète, profondément touché par le courage et la fermeté du loup, et aussi par le regard humain que la bête mourante lui jette, a honte de la lâcheté des hommes devant la mort et devant la souffrance.

C. *Divisions du développement* (du commentaire)
Ce poème, un des plus beaux de Vigny, renferme des beautés de premier ordre.

a) Il contient un magnifique tableau et des détails descriptifs pleins de relief.

b) Le récit, dramatisé comme celui des fables de La Fontaine, est à la fois émouvant et rapide.

c) La morale, que le récit illustre et que le poète a pris la peine d'exprimer, est sublime.

d) Enfin „La mort du loup“ marque une étape avancée dans l'évolution de la pensée de Vigny.

II. Commentaire des fragments.

A. Valeur descriptive des fragments.

Le premier fragment constitue une admirable toile de fond. Ce clair de lune, sinistre comme un incendie et tombant sur une sombre forêt, nous prépare au drame sanglant auquel le poète va nous faire assister.

Ce qui fait la valeur de ce tableau, c'est sa sobriété vigoureuse. Nous devinons que le vent emporte les nuages et cependant le poète n'a pas nommé le vent:

„Les nuages couraient sur la lune enflammée“. On croit voir, grâce à la magie d'une formule nette et expressive, les nuages assombrir ce clair de lune aux lueurs d'incendie. Vigny, modeste comme les grands artistes, et bienveillant comme les grands poètes, laisse au lecteur le plaisir de deviner et de comprendre ce qu'il n'achève pas.

Dans le récit de la lutte, Vigny, grâce à sa concision, a rendu admirablement l'attitude énergique du loup et le sang-froid que cette attitude exprime:

„Le loup vient et s'assied, les deux jambes dressées“.

Par leur ongles crochus dans le sable enfoncées.

Me voici, semble dire le loup, je vous attends. Je suis prêt à commencer, vous ne n'aurez pas à bon marché! Les deux vers suivants:

„Il s'est jugé perdu, puisqu'il était surpris,

Sa retraite coupée et tous ses chemins pris“

rendent avec relief tout le tragique d'une situation sans issue.

Les traits descriptifs abondent dans le second

fragment et il serait aisé de les découvrir et de les goûter. Contentons-nous d'indiquer ce qui fait leur valeur: la simplicité des termes, concrets et familiers, la concision du style, net et vigoureux, l'absence voulue de „littérature“. Grâce à cette simplicité et à cette concision Vigny a réussi à nous faire voir ce qu'il a vu et ce qui l'a frappé: les péripéties de la lutte, les attitudes et le gestes des acteurs, et même les formations que les assaillants adoptent. On croit entendre le râle affreux du chien que le loup a saisi dans „sa gorge brûlante“ et on le voit rouler raide mort sous les pieds du fauve mourant.

On croit voir le loup offrir „ses larges entrailles“ aux couteaux qui „le clouent au gazon“, tandis que „ses mâchoires de fer“ se resserrent désespérément sur „la gorge pantelante“ du chien, sa victime, pour retenir le cri de douleur que les affres de son agonie atroce pourraient lui arracher.

On voit aussi les chasseurs rangés en demi-cercle autour du loup et le fusil sous le bras, prêts à tirer, „en sinistre croissant“.

Tous ces traits prouvent le talent sobre et vigoureux de Vigny peintre de scènes dramatiques.

B. Valeur narrative.

Les traits que nous avons signalés dans le second fragment sont non seulement évocateurs, mais encore dramatiques au plus haut point. Vigny a éprouvé une émotion intense, comme le drame auquel il a assisté. Son récit devait donc être aussi rapide, aussi émouvant, aussi dramatique même que le drame raconté. Le second fragment est, en effet, un drame véritable, dont les péripéties foudroyantes présentent un intérêt croissant jusqu'au dénouement.

a) Le loup attend de pied ferme les assaillants.

b) Se voyant perdu, il ne songe qu'à vendre cher sa vie: il étrangle le chien qui s'est approché le plus de lui.

c) Il brave ensuite du regard ses bourreaux. „Au suivant de ces messieurs“, semble-t-il leur dire.

d) Percé de coups, il défie encore ses ennemis.

e) Enfin il meurt, sans pousser une plainte, avec un courage qui fait songer au courage tranquille de Socrate en face de la mort.

Les cinq moments que nous venons d'énumérer ne ressemblent-ils pas aux cinq actes d'une tragédie? L'intérêt ne se concentre-t-il pas sur le héros principal, sur le loup? „La Mort du Loup“ ne contient-elle pas un caractère? Le loup ne fait-il pas preuve de fermeté, de courage, d'héroïsme, jusqu'au bout? Son caractère est si constant qu'on se figure avoir affaire à un héros de tragédie ou d'épopée: le loup mourant nous fait songer au preux Roland se couchant la face tournée vers l'Espagne.

Enfin le récit est animé d'un mouvement ascendant, et conduit avec une logique et une progression qu'on ne rencontre que dans les tragédies de Racine et dans les fables de la Fontaine.

Il manque le dialogue, il est vrai; mais on s'en aperçoit à peine, tant le récit est dramatisé habilement. Le fabuliste a livré son secret au chantre d'Eloa.

C. *Portée philosophique et morale des fragments.*

Alfred de Vigny a formulé en termes pleins d'une mâle énergie la morale sublime qui se dégage du récit même. Le loup lutte jusqu'au bout parce que c'est son devoir. Il sait pourtant qu'il sera vaincu et qu'il a beau se démener:

*„Il s'est jugé perdu puisqu'il était surpris,
Sa retraite coupée et tous ses chemins pris“.*

C'est justement parce qu'il prévoit l'issue de la lutte que le loup est admirable d'héroïsme. Celui qui ne se bat que lorsqu'il est sûr de la victoire ne fait preuve que de force physique ou d'habileté. Si le loup se résignait à mourir et s'il renonçait à la lutte, il serait, certes, courageux; mais il se déroberait à la souffrance. Or le loup ne craint pas plus la souffrance que la mort. Il marche au trépas comme on vole à la victoire. Il envisage la souffrance avec l'intrépidité qu'il a montrée devant la mort certaine. Résigné à l'inévitable, il affirmera du moins son indépendance et il protégera la retraite de sa louve et de ses louveteaux.

Vigny, dans ces vers, a proposé à notre admiration un magnifique exemple d'abnégation, de courage et de fermeté devant la souffrance.

Le véritable héros, le brave s'affirme dans les situations désespérées. Les causes les plus saintes exigent les sacrifices les plus grands, réclament des héros capables de se sacrifier en attendant des héros capables de vaincre. Les plus grands ce sont encore les premiers, ceux qui triomphent de l'épreuve en triomphant d'eux-mêmes. Le martyr de Jeanne d'Arc contribua autant que sa campagne à la libération de la France du joug étranger. La Pucelle d'Orléans remporta la plus éclatante de ses victoires sur le bûcher.

Cette morale sublime a inspiré des vers d'une éloquence mâle:

„Seul le silence est grand, tout le reste est faiblesse“
et les quatre derniers, qui résument si énergiquement la morale stoïcienne:

*„Gémir, pleurer, prier est également lâche.
Fais énergiquement ta longue et lourde tâche
Dans la voie où le sort a voulu t'appeler,
Puis après, comme moi, souffre et meurs sans parler“.*

Le poème de Vigny, tout imprégné d'héroïsme qu'il est, ne laisse pas d'être profondément humain. Il nous inspire de la sympathie pour les animaux que les hommes torturent. Le poète blâme le chasseur. Le poète a

été frappé par le regard du loup mourant. Il a compris ce que disaient ses grands yeux, il a entendu les reproches qu'exprimait le regard humain de la noble bête:

*„Ah! je t'ai bien compris, sauvage voyageur,
Et ton dernier regard m'est allé jusqu'au coeur.“*

Si la poésie est de la réalité transposée, si la poésie est l'âme des choses et des êtres sentie et exprimée, si la poésie est une note humaine ajoutée au concert de la nature, nous pouvons dire que „La Mort du Loup“ est un des poèmes les plus beaux, les plus parfaits de la littérature universelle.

D. *Étape marquée dans l'évolution de la pensée de Vigny, par „La Mort du Loup“.*

Ce magnifique poème philosophique marque une étape importante dans l'évolution de la pensée de Vigny. Perdu entre le dédain de l'impassible Nature (La Maison du Berger) et l'indifférence de la Divinité muette (Le Mont des Oliviers) l'homme est sur le point de s'abandonner à l'aveugle Destin.

Vigny veut alors le sauver en lui prouvant qu'il est lâche d'abandonner la partie sans lutter et qu'il est beau de tenir jusqu'au bout. En résistant à la Cruauté du Sort, on gagne cette âpre satisfaction de s'être montré plus fort que l'épreuve, de s'être montré plus grand que le Destin:

„J'aime la majesté des souffrances humaines“ a dit Vigny dans „La Maison du Berger“. La pensée de Vigny rejoint ici celle de Pascal: *„L'homme n'est qu'un roseau, le plus faible de la nature, mais c'est un roseau pensant. Il ne faut pas que l'univers entier s'arme pour l'écraser. Une vapeur, une goutte d'eau suffit pour le tuer. Mais l'univers l'écraserait, l'homme serait encore plus noble que ce qui le tue, parce qu'il sait qu'il meurt, et l'avantage que l'univers a sur lui, l'univers n'en sait rien“.*

Ce qui fait la grandeur de l'homme, ce n'est pas la puissance, disent Pascal et Vigny, c'est sa pensée qui défie l'univers, affirme Pascal, c'est son courage qui défie la souffrance, démontre Vigny.

L'auteur des „Destinées“ a rejoint l'auteur des „Pensées“, par un chemin opposé, il est vrai. Mais il l'a rejoint et nous pouvons dire à propos de leur rencontre: *Magna ingenia conveniunt* (Les grands esprits se rencontrent).

Voilà justement ce qui rehausse la portée morale de „La Mort du Loup“. Ce poème marque plus qu'une étape dans l'évolution de la pensée de Vigny. „La Mort du Loup“ marque un tournant décisif dans la marche de cette pensée. C'est par le culte de la souffrance que Vigny a échappé au pessimisme le plus cruel, auquel sa pensée paraissait condamnée, et qu'il a abouti à un stoïcisme généreux et tendre.

III. Conclusion.

A. *Beauté de la forme*. Cette philosophie sublime est revêtue d'une forme éclatante. Nous avons souligné en en passant la vigoureuse sobriété du style, la netteté et la simplicité de l'expression, le relief suggestif des détails descriptifs, l'intérêt croissant du récit, rapide, concentré, habilement dramatisé. A ces qualités, qui lui sont ordinaires, Vigny joint, dans „La Mort du Loup“, une abondance verbale, une facilité d'expression, une ampleur et un élan dont il est peu contumier. Il est ici plein de son sujet, il exprime ses idées sur l'un des problèmes qui l'ont le plus passionné, le plus hanté.

B. *Lyrisme*. L'échappée lyrique du troisième fragment, si discrète et si émouvante, n'est pas le moindre mérite du poème. Ce cri du coeur du plus impersonnel des poètes romantiques nous touche plus que la confiance la plus harmonieuse. Il nous remue comme l'explosion d'une douleur longtemps contenue. Il traduit l'angoisse poignante dans laquelle vécut l'auteur des „Destinées“, il découvre le drame intérieur qui tourmenta l'âme fière et triste de Vigny.

C. *Beauté du symbole*.

Ainsi le poète, après avoir captivé le lecteur par un récit passionnant, lui fait partager son émotion et l'amène à admirer, à imiter même l'exemple du loup. Il lui retrempe l'âme en lui faisant honte de son attitude peu virile devant les difficultés de la vie, de ses petites capitulations, de ses petites lâchetés, et en lui montrant le *Bien* intimement uni au *Beau* dans un Symbole saisissant où élate le *Vrai* et où palpète l'humanité, où palpète un coeur d'homme, le grand coeur, généreux et tendre, fier et héroïque de Vigny.

Ludovic Szöllösy.

Lucrarea de mai sus a fost prezentată de elevul Szöllösy la concursul misiunii universitare franceze din anul trecut (Aprilie 1936), apoi corectată, complectată și amplificată de subsemnatul, Profesor Louis Combi. Introducerea e aproape integral opera elevului. Incheerea e integral opera profesorului; iar tratarea a fost alcătuită cu ajutorul notițelor rămase de pe urma concursului, amplificând-o, bineînțeles.

Lucrarea aceasta poate fi socotită drept o analiză literară. Însă a fost dezvoltată ca o disertație, lucrată după un text, care a servit ca izvor de inspirație, și conform indicațiilor subiectului. Pentru analizele literare propriu zise, adică în cazul când lipsesc indicațiile, se procedează astfel:

I. *Introducere*.

A. După ce ai cetit bucata, cauți să scoți subiectul ei și să identifici opera din care a fost luată, adică faci localizarea ei.

B. Urmează un rezumat al bucății.

C. Anunți diferitele părți ale comentariului, care vor reliefa diferitele aspecte și calități ale bucății și chiar ale operii.

II. *Tratarea* va varia dela gen la gen.

Intr'o scenă de comedie, de tragedie sau de dramă se vor studia succesiv: *acțiunea*, *caracterul personajilor* și *fondul istoric*, ori *morală*.

Intr'o fabulă, o epopée și într'un roman se poate, în general, proceda la fel, după acelaș tipar.

Dacă avem o poezie lirică, se vor cerceta mai întâiu *izvoarele de inspirație*, apoi se va determina *originalitatea autorului* și se vor studia *sentimentele* exprimate, precum și *procedeele tehnice*.

Dacă e vorba de o poezie didactică, ori de o bucată de filozofie, de morală, de critică, se va stabili o legătură cu *doctrina generală* a autorului, apoi se vor studia *ideile* ce le promovează și *argumentele* ce le aduce în susținerea tezei sale.

Esențialul este de a pătrunde printr'o cetire atentă, printr'o meditație adâncă, importanța problemei propuse de bucata în chestie. Poți izbuti, dacă bagi de seamă la cuvintele puse în vedetă, la cuvintele de valoare pe care le vei sublinia și la care te vei uita mereu ca la un punct de reper.

III. *Incheerea* va consta dintr'o caracterizare cât se poate de originală a formei îmbrăcate, fără a perde din vedere că forma trebuie să se potrivească cu fondul și că fondul revelează sufletul autorului, originalitatea lui, și trebuie însușit, ori respins de lector, care iese mișcat sau indiferent, convins sau îndoelnic din contactul lui cu textul.

Tratarea unei analize literare presupune îndeplinirea următoarelor condiții preliminare:

a) Elevul să cunoască opera din care bucata a fost luată.

b) Să fi studiat autorul bucății: biografia lui, ideile lui, concepția lui despre viață, estetica lui, sentimentele lui.

c) Să fie la curent cu istoria literară și chiar cu istoria generală pentru a localiza un eveniment, un fapt, un cuvânt, o idee și a înlesni astfel apropierea.

* * *

Propunem mai jos câteva subiecte spre tratare. Elevii doritori de a învăța limba franceză și chiar de a se distinge în această disciplină vor prelucra subiectele pe care le vor alege și mi-le vor înmâna la datele ce se vor fixa ulterior.

Rezultatele, precum și lucrările cele mai distinse, vor fi publicate în revista liceului.

*

Pentru a trata subiectele ce le propunem, elevii trebuie:

a) să citească atent textul ca să pătrundă intenția autorului și să și-o însușească. (Adeseori textul sugerează)

rează soluția și arată planul de urmat în tratare).

b) să citească operele autorului sau autorilor vizați de subiect pentru a găsi la momentul oportun (care va fi momentul redactării) argumentele și citațiile care vor documenta subiectul lor.

c) Să citească un studiu temeinic despre autori, și despre operele lor.

Aceste operații alcătuiesc pregătirea îndepărtată, mai ușoară și totuși mai neglijată, de elevii cari au o tendință marcată spre improvizație, adică spre studierea superficială a problemelor abordate.

*

După acestea urmează redactarea imediată:

a) Când elevul și-a concentrat materialul: ideile, textele, notițele, își face un plan cât de bine chibzuit ajutându-se cu textul subiectului, care trebuie interpretat, pătruns și disecat ca un articol de lege. Analiza literară ce am publicat-o în acest număr la paginile 9-12, arată ce folos poți trage dintr'un subiect bine conceput.

b) Acestea făcute, elevul începe să desvolte diferitele părți ale disertației sale, separat spre a nu confunda ideile. Va fi bine dacă fiecare paragraf se va scrie pe o foaie separată.

c) Tratarea terminată, elevul va căuta o introducere prin care să anunțe subiectul, să pună în lumină un fapt, arătând însemnătatea problemei de rezolvit: fapt istoric, succesul unei opere, un moment hotărâtor din viața autorului, o citație (mai rar). Elevul va termina întotdeauna introducerea anunțând părțile tratării.

d) Apoi el va rezuma, într'o încheiere cât de cuprinzătoare, concluziile lui asupra problemei studiate, băgând bine de seamă ca încheierea și introducerea să se potrivească.

e) Elevul, atunci, va ceti o pagină de literatură franceză, potrivită cu genul subiectului de tratat, spre a-și însuși stilul autorului.

f) Nu îi va rămâne decât să treacă în curat compunerea lui, recurgând cât de des la dicționar și chiar la gramatică — scriitorii nu se lipsesc de aceste instrumente — îngrijind stilul și respectând forma.

h) Nu va fi rău dacă micul scriitor își va revizui compunerea înainte de a o înmâna și chiar să se consulte sfatului lui Boileau consultând un prieten și cerându-i — numai atunci — sugestii și critici.

III-me et IV-me.

I-er Sujet.

La revanche de la cigale.

L'été est revenu... et l'insouciantte cigale s'est remise à chanter. Accourt la fourmi, effarée... Un homme méchant a détruit sa fourmilière... La cigale la console... (Faites parler vos personnages).

II-me Sujet.

Le Corbeau, honteux et confus, raconte sa mésaventure à la Corneille, qui... (Imitez La Fontaine).

III-me Sujet.

Le laboureur et ses enfants.

1) En combien de parties peut-on diviser cette fable?

2) Donnez un titre à chacune de ces parties (en une phrase simple qui contienne l'idée exprimée).

3) Quel est le mot le plus important de cette fable?

4) Quand le riche laboureur parle d'un „trésor“, à quoi pense-t-il? à quoi pensent ses enfants?

5) Pourquoi le père dit-il à ses enfants qu'il ne sait pas l'endroit où est caché le trésor?

6) Désignez par un mot le discours du laboureur.

7) Le père eut-il raison de ne pas livrer le secret?

8) Les enfants suivirent-ils le conseil de leur père?

Relevez les vers qui le montrent.

9) Pour quelles raisons le père fit-il croire à ses fils qu'un trésor était enfoui dans leur champ?

10) La morale de cette fable est-elle exprimée? Formulez cette morale en une proposition simple.

IV-me Sujet.

Perrette, désolée, regagne sa ferme (Décrivez son allure). Rentrée chez elle, la laitière attend son mari. Surprise du mari. Perrette, en sanglotant, lui raconte sa mésaventure. Le mari l'écoute, la console, puis lui fait la morale (Faites-les parler).

V-me Sujet.

L'agneau n'a pas été dévoré par le loup (inventez une intervention vraisemblable)... Il raconte sa rencontre avec le loup, à sa mère qui... (Faites parler vos personnages).

VI-me Sujet.

Répondez, à propos de la fable „Le loup et la cigogne, aux questions suivantes:

1) En combien de parties peut-on diviser cette fable?

2) Donnez un titre à chaque partie (en une courte phrase qui contienne l'idée principale),

3) Quel est le vers qui *définit, expl'que, justifie et développe* „gloutonnement“?

4) Pour quelles raisons la cigogne accourt-elle auprès du loup? (en chercher deux).

5) A quoi le fabuliste compare-t-il la cigogne en l'intitulant „opératrice“?

La comparaison est-elle juste?

6. Qui se montre *in rat*, le loup ou la cigogne? Pour quels motifs le loup devait-il une reconnaissance infinie à la cigogne (il y en a deux)?

7) Prouvez par les détails de la réponse la méchanceté croissante du loup (il y en a 4).

8) Expliquez comment il renverse les rôles.

9) Quels sont les défauts du loup ?

10) Quelle est la morale de la fable ?

Est-elle exprimée ? Fallait-il la formuler dans la fable ? Pourquoi ?

VII-me Sujet.

La revanche du chêne.

La chêne a été arraché par le vent... Constatation ironique du roseau. Le chêne, humilié, mais non point avili, riposte en énumérant les services qu'il va rendre et dont la perspective le console de sa chute (Faites-les parler).

V-me Classe.

I-er Sujet.

„Qu'il est doux, qu'il est doux d'écouter des histoires, Des histoires du temps passé“.

(Alfred de Vigny).

En vous inspirant de ces vers, rapportez, à votre manière, un récit du temps passé, emprunté à la légende ou à l'histoire.

II-me Sujet.

Vous êtes retenu loin de votre maison. Exprimez les sentiments que vous éprouvez lorsque vous y songez, (on vous demande d'être sincère, vrai. Vous avez d'ailleurs un excellent modèle : le sonnet de Joachim du Bellay que vous avez étudié en classe).

III-me Sujet.

La Fontaine, au cours d'une de ses promenades dans la forêt, s'est endormi sous un arbre. En songe, il s'entretient avec les animaux qu'il a mis en scène dans ses fables : les uns viennent le remercier, les autres lui adressent des reproches. (Faites parler les animaux et le fabuliste. Pour traiter convenablement ce sujet il faut avoir lu un grand nombre de fables et connaître les principaux acteurs et les principaux rôles de „l'ample comédie“)

IV-me Sujet.

La bonne action de l'éclaireur.

„On n'est pas toujours à même de rendre de grands services à autrui, mais il n'est point de journée où l'on ne puisse travailler à rendre à quelqu'un la vie moins pénible ou plus heureuse“. Indiquez quelques circonstances dans lesquelles vous avez pu reconnaître la justesse de ces paroles,

V-me Sujet.

La solidarité.

Expliquez et commentez cette pensée d'Edmond About : „Nous sommes les héritiers de ceux qui sont morts, les associés de tous ceux qui vivent, la providence de tous ceux qui naîtront (Le plan est indiqué par le texte proposé).“

VI-me Classe.

I-er Sujet.

Démontrez que „Le Cid“ répond à la définition que l'on a donnée du théâtre de Pierre Corneille : „Ecole de grandeur d'âme“ et dégagez la morale de cette tragédie.

II-me Sujet.

Subligny, dans la „Folle querelle“ (parodie d'Andromaque, 1669) critique vivement le personnage de Pyrrhus : „Ceux qui louent le reste de la pièce ont tous condamné sa brutalité“. En outre il n'est pas „honnête homme“ avec Hermione puisqu'il lui manque de parole“ après avoir promis de l'épouser une heure auparavant“.

Expliquez et discutez ces critiques.

III-me Sujet.

On a souvent dit que les *caractères de Molière* étaient *généraux et éternels, vrais pour tous les pays*. On a montré d'autre part qu'ils s'expliquaient très souvent par des *habitudes et des modes contemporaines* de Molière. Vous chercherez dans le „Bourgeois Gentilhomme“ et les „Femmes Savantes“ ce qui est de tous les temps, et ce qui est seulement du XVII-me siècle.

IV-me Sujet.

On a souvent dit, et avec raison, que *la morale de La Fontaine* était *essentiellement pratique*, qu'elle vous enseignait à *éviter certains vices à cause de leurs inconvénients, à pratiquer certaines vertus à cause de leurs avantages* et non pas par haine du vice, par amour de ce qui est bon et beau. Vous chercherez si ce jugement peut s'appliquer à toutes les fables de La Fontaine sans exception, et vous expliquerez *pour quelles raisons La Fontaine s'en est tenu le plus souvent à cette morale pratique*.

V-me Sujet.

Après avoir dégagé les principes de la doctrine exposée par Boileau dans l'Art poétique, vous donnerez une définition de l'„esprit classique“.

VII-me Classe.

I-er Sujet.

Emile Faguet a dit de Jean-Jaques Rousseau :

„Il y a de plus grands génies ; il y en a surtout de meilleurs ; il n'y en a guère qui ait donné, en un siècle où pourtant la hardiesse est une banalité, une plus imprévue et plus rude secousse à l'esprit et au cœur humain“.

Expliquez les aspects divers de ce jugement. Donnez librement votre avis personnel sur Rousseau.

II-me Sujet.

*La vie a dispersé, comme l'épi sur l'aire,
Loin du champ paternel, les enfants et la mère,*

Et ce foyer chéri ressemble aux nids déserts
 D'où l'hirondelle a fui pendant de longs hivers.
 Déjà l'herbe qui croît sur les dalles antiques,
 Efface autour des murs les sentiers domestiques,
 Et le lierre flottant comme un manteau de deuil,
 Couvre à-demi la porte et rampe sur le seuil.
 Bientôt peut-être... Ecarte à mon Dieu, ce présage!
 Bientôt un étranger, inconnu du village,
 Viendra l'or à la main, s'emparer de ces lieux
 Qu'habite encor pour nous l'ombre de nos aïeux,
 Et d'où nos souvenirs, des berceaux et des tombes
 S'enfuiront à sa voix, comme un nid de colombes
 Dont la hache a fauché l'arbre dans la forêt,
 Et qui ne savent plus où se poser après.

Lamartine („Milly“).

Quel est le sentiment qui inspire ces vers? Quel est le procédé de développement employé par le poète? Essayez d'expliquer les images qui vous paraissent les plus belles, et les expressions qui vous touchent le plus. Enfin montrez le mérite principal de ce passage.

III-me Sujet.

Pourquoi Victor Hugo est-il un très grand poète? Vous justifierez vos affirmations par des exemples.

IV-me Sujet.

„J'aime la majesté des souffrances humaines“, écrit Alfred de Vigny, dans „La Maison du Berger“. Montrez ce qu'il y a de noble et d'émouvant dans la douleur humaine, à l'aide d'exemples d'ordre littéraire ou simplement empruntés à la vie,

V-me Sujet.

Un critique a dit de Musset: „Esprit, grâce, jeunesse, passion brûlante, éblouissante fantaisie, tout cela émaille l'oeuvre et fait de Musset, sinon le plus grand poète du XIX-ème siècle, du moins le plus éminent français que nous ayons eu depuis La Fontaine. Expliquez et commentez cette appréciation.

VIII-me Classe.

I-er Sujet.

Expliquer et discuter ce jugement de Taine sur Honoré de Balzac: „Il est le plus grand magasin de documents que nous ayons sur la nature humaine“.

II-me Sujet.

Dans leur correspondance, Flaubert et George Sand ont discuté sur le roman. Flaubert affirmait que le roman devait être rigoureusement objectif et impersonnel, que rien ne devait y trahir les opinions et les sentiments de l'auteur.

George Sand répliquait qu'un pareil roman lui paraissait froid et vain et qu'elle ne pouvait écrire que ce qu'elle sentait. Que préférez-vous du roman d'observation objective ou du roman plus ou moins romanesque où l'auteur veut nous suggérer ses propres émotions. Justifiez votre préférence en citant tel ou tel roman que vous avez lu.

III-me Sujet.

Comparez le „Bourgeois gentilhomme“ de Molière et „Le Gendre de Monsieur Poirier“ d'Emile Augier.

IV-me Sujet.

D'après les extraits des critiques du XIX-me siècle que vous connaissez vous montrerez la différence qu'il y a entre les méthodes de ces critiques et la critique de Boileau.

V-me Sujet.

D'après des pièces de poètes que vous connaissez vous montrerez quelle a été l'évolution de la poésie française au XIX-me siècle.

Votre démonstration devra être tirée avant tout de l'analyse de ces pièces.

(Ce sujet porte sur les poètes qui sont inscrits au programme du baccalauréat: Lamartine, Victor Hugo, Vigny, Musset et Leconte de Lisle.)

Profesor Louis Combi.

Mori mândro!

cântec popular cules și armonizat
pentru cor mixt

de J. Ignaton

Andante.

Soprani
Alt.

1.) Dra - gos - tea - de cin' se lea - gă, Dra gos - tea - de cin' se

Tenori

Bass

Soprani
Alt.

lea gă, nui pa - ră lu - cru - de ga - gă¹⁾

Tenori

Bass

2.)

Că de mine s'a legat (bis)

Ce n'am dat și n'am scăpat!

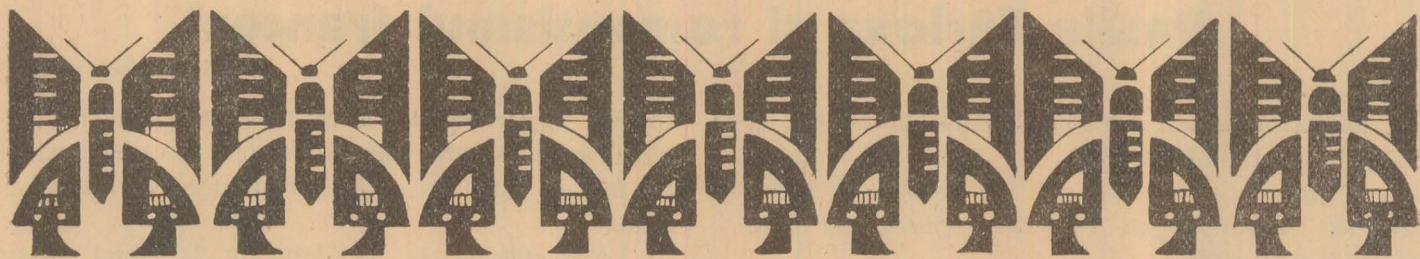
3.)

Mori mândro să-ți fac pomană (bis)

Ș'apoi să mă duc cătană.

1) Șagă=glumă.

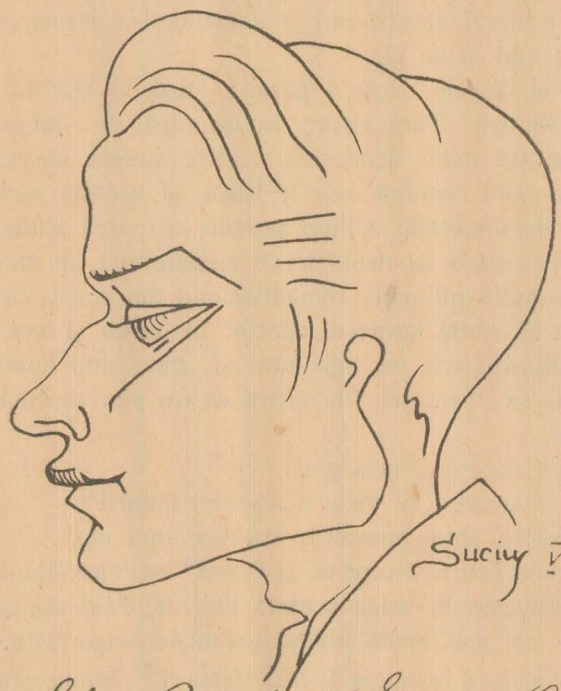
2) Pomană=gustarea ce se face după îngropare în amintirea celor răposați.

Popovici. N. III

ARTICOLELE ELEVILOR

Seful Redactor: Iurgiu Octavian.

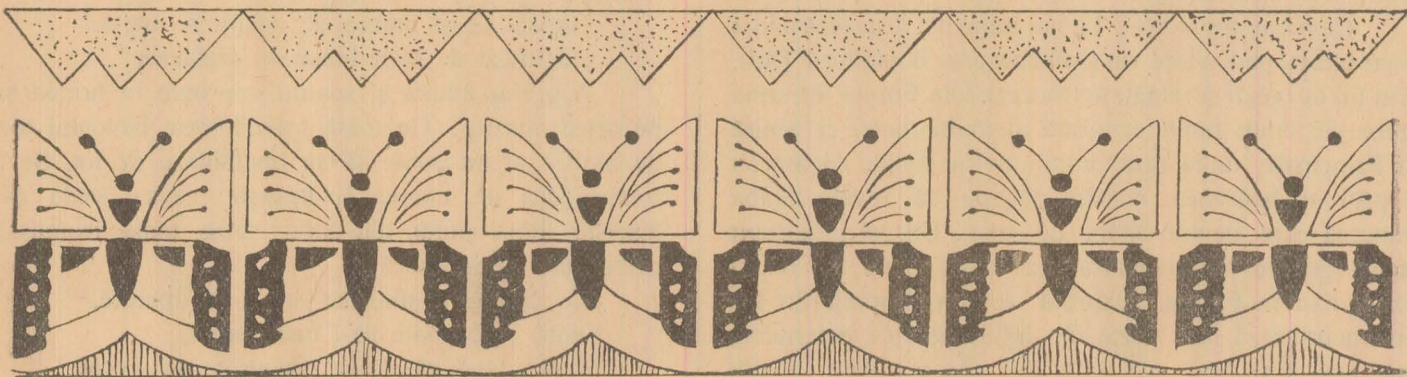
Amintirea

de M. Munteanu, cl. V-a

Mi-e sufletul un cimitir, în care
Atâtea fericiri își au mormântul
Și'n care doar arar s'abate vântul,
Să scuture salcâmii plini de floare.

O! amintire, floare a tăcerii!
Parfum pătrunzător din alte vremuri...,
In ochi, când roua lacrimii îmi tremuri,
Imi naști deșertăciunea re'nvierii...

Dar zugrăvirea ți-e așa de pală,
Că'n locul fericirii de-altă dată,
Ce-o 'nvii în inima înfiorată,
Tristețea se înalță, triumfală...

Visiriu N. III

Vasile Cârlova și romantismul francez

de Giurgiu Oct. cl. VIII-a

Romantismul este revoluția literară ce are loc în Franța între anii 1820—1830.

E greu de a i se da o definiție precisă, din cauza variatelor păreri despre romantism, lucru pe care Musset îl redă astfel:

Le romantisme, mon cher monsieur? Non, à coup sûr, ce n'est ni le mépris des unités, ni l'alliance du comique et du tragique, ni rien au monde que vous puissiez dire; vous saisissez vainement l'aile du papillon, la poussière qui le colore vous resterait dans les doigts. Le romantisme, c'est l'étoile qui pleure, c'est le vent qui vagit, c'est la nuit qui frissonne... c'est le jet inespéré, l'extase alanguie... en même temps le plein et le rond, le diamétral, le pyramidal, l'oriental“.

Am putea să-i dăm totuși următoarea definiție:

Romantismul e curentul literar în care imaginația își ia curs liber, preconizând, în concepțiunile de artă și literatură, descătușare de sub formele rigide ale clasicismului antic.

Romantismul s'a manifestat ca o reacțiune contra clasicismului. După Malherbe artistul era împiedecat de a-și manifesta în toată amploarea personalitatea în operă. Confidențele intime nu erau admise, decât în memorii. Iată ce ziceau reprezentanții clasicismului: Pascal: „Le moi est haïssable“ și Boileau parcă întregia: „Aimez donc la raison“. Impotriva idealului unei arte, caracterizată printr'un armonios echilibru, se ridică romantismul, protestând în numele libertății și fanteziei individuale.

„Le jour où l'Hélicon m'entendra sermonner,
Mon premier point sera qu'il faut déraisonner.“

Incetul cu incetul romantismul prinde rădăcini.

Romanticii exprimau mai mult emoțiile lor personale, cântau cu sinceritate amorurile lor și natura. Ei înlocuiau astfel în literatură, rațiunea cu sentimentul și imaginația. Mișcarea romantică a fost pentru literatură ceea ce a fost pentru politică revoluția franceză. Din Franța romantismul trece în alte țări.

Cum a ajuns la noi? La noi influența franceză a fost importată pe mai multe căi și anume prin domnitorii Țării, prin fiii de boieri și refugiații francezi. Din Franța, în urma revoluției, mulți tineri emigrară și mulți dintre ei veniră în Principate, unde fură primiți pe la curțile domnești și prin ei boerimea noastră începu să învețe limba franceză care devine limba de salon. Un rol important la inaugurarea influenței franceze îl au și fiii de boieri ce studiau în Franța. Datorită acestor împrejurări influența franceză face parte din influențele ce determină, sau mai bine zis, sub imboldul cărora apare poezia noastră lirică cultă. Influența franceză ce contribuia la

aparitia poeziei noastre lirice culte este influența franceză clasică. Această influență trebuie să cedeze mai târziu în fața unui nou curent, tot francez, care e romantismul.

Romantismul se manifestă în literatura noastră pentru prima dată pe la sfârșitul sec. XVIII-lea. Primul nostru poet ce e influențat în mod binefăcător de acest curent literar este V. Cârlova.

V. Cârlova apare ca un meteor pe cerul literaturii noastre. El s'a născut în Târgoviște în anul 1809. Despre viața lui nu știm prea multe. Învață după obiceiul timpului greaca și scrie chiar versuri în această limbă. Mai târziu învață limba franceză și citește pe romanticii francezi, dintre care Lamartine l-a fermecat și l-a influențat și pe el.

Dela el n'avem decât 5 poezii: Păstorul întristat, Inserarea, Ruinele Târgoviștei, Rugăciunea și Marșul lui Cârlova. Cu toate deosebirile dintre aceste poezii, ele au și o notă comună care le leagă și această notă e unitatea de inspirație. Citind poeziile lui parcă plutim în vis, ele au ceva de neliniște, de nesiguranță, de tainic, ceea ce arată influența romantismului din poezia lamartiniană. El cântă farmecul clipelor în liniște și seninătate, retras departe de zgomotul și zbuciumul lumii.

Poezia sa „Inserarea“ ne apare ca un imn închinat singurătății.

Incepe descriind peisagiul:

„Pe când abea se vede a soarelui lumină“

„In vârful unui munte pe fruntea unui nor“.

Și când Zefirul începe de „suspină“ mai tare, atunci vine el totdeauna în valea aceasta liniștită, de se așează pe culmea cea mai înaltă ținând tovărășie singurătății.

Tot ceea ce îl înconjoară, îl desfătează: câmpul plin de iarbă, dumbrava, o gărlă etc.

„Intocmai ca o pânză, se vede albă în jos“ de departe, se aude glas de păstorită, fluer de păstor, filomela cântă ascunsă în stuf; până și zefirul ascultă în timp ce sus pe cer apar stelele:

„Indată ce și umbra de noapte se ivește“

„Grămezi de stele încep de strălucesc“.

Apare apoi luna și somnul cuprinde în brațele sale pe orice muritor. Cu toată splendoarea tabloului oferit de natură, el nu poate să se înstrăineze de tot. Se întreabă dacă nu cumva îi lipsește ceva; vede că îi lipsește ființa iubită, din care cauză toată frumusețea priveliștilor se întunecă:

„Ce caută nu știe, dar simte că lipsește,

Ființa care poate să-l facă fericit,

Și neputând găsi-o, în vreme ce-o dorește,

În negura mahnirii mai mult s'a rătăcit“.

În această poezie, ca și în poezia „Rugăciune“ /V. Cârlova a fost influențat de Lamartine. Prin această poezie el cere dela ocrotitorul tuturor celor obidiți, ajutor pentru neamul său:

„Ființă 'naltă, lungă vedere
Izvor puternic de mângăere,
Pavăză sfântă a ăstui pământ:
Dă ascultare, nu-ți fie silă,
Unui glas jalnic ce cere milă,
Ce a se plânge au cuvânt“.

Ca toți romanticii, Cârlova cântă trecutul național și are predilecție pentru reverie.

Căutând singurătatea pentru a uita ceea ce îl chină „în viscol de dureri“, el ajunsese într-o zi în fața unui zid întristat. Acest zid îl făcu să se gândească la trecutul nostru și punând măreția și strălucirea trecutului într-o puternică antiteză cu decăderea prezentului, el plânge pe ruinele Târgoviștei. Le plânge starea în care au ajuns, spunând că din slava strămoșească nu le-a mai rămas nimic.

Totuși zidurile acestea mai au un ce plăcut: când cineva le privește, ele îl pătrund de milă și îl uimesc. Iși exprimă părerea sa asupra nestatorniciei lucrurilor omenești:

„Voi încă în ființă drept pildă ne slujiți
Cum cele mai slăvite și cu temei de fer
A omenirii fapte din fața lumii pier;

Cum omul să fie în toate săvârșit,
Pe negândite pieri sau cade înfârșit“.

După cum păstorul pe vreme de furtună aleargă la adăpost, tot așa și el vine la ele să-și ușureze sufletul, „lângă mormântul slavei strămoșești“.

În această poezie el se arată oarecum pesimist, ceea ce reiese chiar din versurile:

„Acest trist glas ruinuri pe mine m'a cuprins
Și a huli viața în stare m'au adus“.

În această poezie se simte influența romanticului francez Volney. Deși se vede influența franceză, totuși originalitatea fondului, adorația și regretul trecutului nostru istoric nu-i poate fi contestată. În această poezie se întâlnește oda eroică și elegia; însemnătatea și avântul sentimentului este al odei eroice, iar menlancolia intimă e de natură elegiacă. Acest tip de poezie a fost imitat de Heliade și Grigore Alexandrescu.

Cu această poezie V. Cârlova aduce o adiere nouă în literatura noastră: lirismul pornit din contemplarea urmelor vitejei străbune și avântul spre cuprinderi ale sufletului românesc dealungul veacurilor.

Vasile Cârlova nu se putuse emancipa de poezia veacului al XVIII-lea, de artificialitățile genului pastoral. Acest lucru se vede în „Păstorul întristat“, unde, după doiniri de fluer, auzim suspinele ciobanului frumos, care se gândește la iubita lui și vorbește de amor și de natură, ca un tânăr al saloanelor.

La „Ruinele Târgoviștei“ și „Rugăciunea“, la poezia patriotică a lui Cârlova se mai adaugă și Marșul lui, care începe cu cuvinte blânde și îmbărbătătoare: „Dragii mei copii războinici, ascultare mumei dați lăta vreme mic și mare armele s'îmbrățișați“.

Acest Marș, e un cântec de slăvire a vitejei românești, e înainte de toate mărturia unei credințe în ceea ce privește patriotismul lui.

Locul unui scriitor, dar mai ales al unui poet, e determinat printre multe altele de felul lui nou de a simți. Această însușire nu i-a lipsit lui Cârlova. Abia începu poetul să croiască drumul său și el muri de-o boală grabnică; încă tânăr fiind. El a scris 5 poezii, totuși el e superior altora din timpul său, fiindcă reușise să dea poeziei noastre suflul inspirației moderne, care nu putea fi decât cea romantică. V. Cârlova prezintă în literatura noastră cea dintâi afirmare a romanticismului francez.

Poezia lui e expresiunea unui suflet evoluat, străbătută de neliniște, prelungindu-se într-o frământare înduioșătoare ce chiamă la vis.

Poeziile lui căzură în viața noastră ca o agitație puternică pe suprafața unei ape: valurile ei se mișcară în toate părțile.

Roata Moșului

de M. Munteanu cl. V-a

*Pe ulița pustie
Cuprinsă de 'nserare,
Vin Moșii spre câmpie
Cu doniți și ciubare.*

*..Și Murgu abea pășește
Pe ulița pustie,
Iar Moșul lin doinește
Un cânt de pribegie.*

*De oiște legate
Limpașele se'nclină
Și-aruncă printre roate
O turbure lumină.*

*Și turburea lumină
Oprindu-se pe case,
Din roși culori îmbină
O roată uriașă.
Și ea e par'că roata
De-al răzbunării an,
Cea care-a frânt pe Horea,
Pe Cloșca și Crișan.*

*Căruța își urmează
Tăcută al ei drum,
Și'ncet se'ndepărtează,
Și n'o mai văd acum.*

*Din ochi însă-mi cad șiruri
De lacrimi curate:
Au Moșii oare astăzi
Deplină direptate??*

Doctrina estetică a lui Titu Maiorescu

Rezultată din analiza studiului „Poezia română”.

de I. Chirică, clasa VII-a.

Notă explicativă. Una dintre preocupările societății „Junimea” era de a ceti în ședințele ei scrierile literare mai de seamă din acel timp și apoi a le face critica. Dar membrii „Junimei” nu se înțelegeau prea bine în privința concluziunilor critice la care ajungeau, neavând un criteriu după care să judece operele literare.

Titu Maiorescu, ca șef al acestei societăți, s'a simțit obligat să le dea un îndreptar, pentru a pune capăt divergențelor dintre membri în ceea ce privește aprecierea estetică a unei opere literare. Prin studiul său asupra „Poeziei române” din 1867, el pune la îndemână nu numai membrilor „Junimei”, ci și publicului acest îndreptar. Totodată el pune bazele criticii noastre estetice, arătând, pentru prima dată în literatura noastră, condițiunile de fond și formă, pe care trebuie să le îndeplinească o adevărată scriere poetică.

Studiul lui Maiorescu asupra „Poeziei române” cuprinde două părți: 1. „Condițiunea materială a poeziei”, în care arată condițiile de formă ce trebuie să îndeplinească o poezie. 2. „Condițiunea ideală a poeziei”, în care arată condițiunile ce trebuie să le îndeplinească fondul unei adevărate poezii.

I.

Condițiunea materială a poeziei

În prima parte, Titu Maiorescu, arătând deosebirea fundamentală între artă, care exprimă frumosul și știință, care se ocupă cu adevărul, dă definiția frumosului ca „fiind exprimarea unei idei sub o formă sensibilă corespunzătoare”. El arată deosebirea dintre frumos și adevăr, spunând că „adevărul cuprinde numai idei, pe când frumosul cuprinde idei manifestate în materie sensibilă”.

„E o condiție elementară a fiecărei lucrări artistice, de a avea un material, în care sau prin care să-și realizeze obiectul”.

Titu Maiorescu pleacă în observațiile sale asupra formei dela un principiu estetic de bază, ca să scoată apoi prin deducții, condițiunile materiale ale poeziei. Acest principiu fundamental al formei poetice este construit pe un adevăr filosofic de natură logică și psihologică, pe o particularitate specifică a poeziei, al cărei material nu e cuvântul, cum s'ar părea la prima vedere, ci imaginile ce ni le trezesc cuvintele poetice în conștiința noastră.

Prima condiție materială pentru a exista o poezie este: „ca să deștepte prin cuvintele ei imagini sensi-

bile în fantezia auditorului”. „Prin aceasta se deosebește poezia de proză, care se ocupă cu noțiuni abstracte, logice, desmaterializate și cari pot constitui un adevăr și o știință, dar niciodată o artă sau o operă frumoasă”.

Deoarece cu cât progresează o limbă cu atât cuvântul devine mai abstract, poetul nu trebuie să întrebuițeze cuvintele așa precum sunt admise astăzi, ci trebuie să le illustreze prin personificări, să le materializeze prin comparațiuni și să aleagă dintre toate cuvintele ce exprimă aceeași idee, pe acela, care cuprinde cea mai mare doză de sensibilitate, potrivită cu închipuirea fanteziei sale.

Deci primul mijloc de a sensibiliza gândirea cuvintelor este: „Alegerea cuvântului celui mai puțin abstract”.

Al doilea mijloc de sensibilizare sunt adjectivele și adverbele numite „epitete ornante”.

Un alt mijloc de a realiza aceeași condiție neapărată a frumosului poetic, sunt „personificările obiectelor nemișcătoare sau prea abstracte, precum și a calităților și acțiunilor”.

Încă un mod de a sensibiliza gândirea obiectelor e: „comparațiunea, metafora și tropul în genere”.

Pentruca comparația să atingă acest scop, trebuie să fie, „absolut nouă”, deoarece comparațiile, ca și limba prin uzul zilnic, își pierd elementul sensibil.

Titu Maiorescu constată că în poeziile române din acele timpuri erau trei imagini foarte des întrebuițate: florile, stelele și filomelele și recomandă poezilor să se ferească de ele. Totuși mai pot fi întrebuițate și asemenea metafore în literatura noastră, cu condiția de a fi împrăpătate în mod original prin alte cuvinte, care să fie în stare de a renaște imaginile în frumusețea lor primitivă.

A doua condiție pentru admiterea comparațiilor este: „ca ele să fie juste”.

„Comparările sunt chemate a da o imagine sensibilă pentru gândirea prea abstractă, însă această imagine trebuie să fie potrivită cu gândirea, altfel sensibilizarea ei produce contraziceri și constituie o eroare”.

Tot în privința formei poeziei, Maiorescu se ocupă de „chestiunea diminutivelor”. „Forme de substantive și adjective în „ică”, „țică”, „șică”, „oară” etc., sunt astăzi vițelul contagios de care sufăr mai toate poeziile române”.

„Diminutivele se pot întrebuița numai acolo, unde prin micimea obiectului se produce impresiunea cea mai marcantă”. Orice cuvânt românesc rimează cu

oricare altul, îndată ce se pune la diminutiv; de aci rezultă întrebuițarea diminutivelor în poeziile noastre spre a ușura rima.

Poeții trebuie să se ferească de diminutive, cece constituie „o manie țigănească“.

„Totuși — zice Maiorescu — sutesm siliți a le primi în poeziile noastre mai mult decât în poeziile oricărui alt popor, afară de cel italian, fiindcă numai noi și Italienii avem în limbă atâtea forme diminutive și totodată atâtea ușurință de a le aplica la orice cuvânt. Prin urmare diminutivele sunt oarecum o particularitate caracteristică a limbii noastre și din această cauză vor avea totdeauna o mare întindere la noi“.

Poeții trebuie să se ferească de exces și să nu întrebuițeze diminutive nepotrivite cu natura cuvântului, numai pentru a produce rima.

Un alt pericol de înjosire a poeziei îl formează „numele proprii“. În poeziile epice istorice, numele proprii sunt chiar impuse poetului, deoarece le dă oarecare nobleță de vechime și le ridică peste sfera comună. Însă în poeziile lirice sunt periculoase, deoarece „cele mai multe înjosesc poezia, aducând lectorului mai întâiu aminte de cutare sau cutare persoană foarte prozaică și comună, care poartă acelaș nume“.

Titu Maiorescu încheie acest prim capitol spunând: „Pentru noi a fost prima necesitate: a marca în mod demonstrativ linia de separare între poezie și celelalte genuri literare, pentruca cel puțin pe această cale să se lățească în juna generație, un simțământ mai just despre primele elemente ale artei poetice“.

II.

Condițiunea ideală a poeziei

Trecând la partea a doua a cercetării critice, Maiorescu își propune a analiza, care este — în privința ideilor exprimate de poet — condițiunea, fără care nici nu poate exista poezia.

Maiorescu împarte toate obiectele gândirii, fie externe, fie interne, dintr'un alt punct de vedere: „în obiecte ale rațiunii reci sau logice și în obiecte ale simțământului sau pasionale“.

Potrivit acestei împărțiri, el își formulează principiul fundamental al esteticii sale în următoarea propoziție limitativă: „ideia sau obiectul exprimat prin poezie este totdeauna un simțământ sau o pasiune, și niciodată o cugetare exclusiv intelectuală, sau care se ține de tărâmul științific fie în teorie, fie în aplicare practică.“

„Deci iubirea, ura, tristețea, bucuria, mânia, etc. sunt obiecte poetice; învățătura, preceptele morale, politice etc. sunt obiecte ale științei și niciodată ale artelor: singurul rol ce-l pot juca ele în reprezentarea frumosului este, de a servi de prilej pentru exprimarea simțământului și pasiunii, tema eternă a frumoaselor arte“.

Acest principiu fundamental al esteticii lui Maiorescu e susținut de o serie de argumente:

1. Poezia este un produs de lux al vieții intelectuale „une noble inutilité“ cum spunea Mme de Staël, neaducând mulțimii nici un folos palpabil, existând pentru noi numai întrucât ne poate atrage și interesa prin plăcerea estetică. Însă o condiție, fără de care nu poate fi interes și plăcere, este „ca mai întâiu de toate poezia să fie înțeleasă de toți cititorii.“

Prin urmare poezia este datoare să ne reprezinte simțăminte și pasiuni, cari sunt înțelese de toți oamenii, fără vreo pregătire specială, sentimentele și pasiunile fiind comune tuturor oamenilor; știința dimpotrivă este apanajul unei minorități de intelectuali, cari s'au pregătit prin îndelungate eforturi ca să-și însușească cultura necesară pentru înțelegerea înaltelor ei adevăruri.

2. Chiar dacă poetul s'ar adresa numai publicului restrâns al oamenilor de știință, el totuși n'ar putea folosi în poezie ideile științifice, deoarece acestea se schimbă mereu, prin progresul neconținut al științei:

„Cece este interesant astăzi în știință, — zice Maiorescu — nu poate fi interesant ieri și nu va mai interesa mâine. O poezie insufletită numai de asemenea obiecte ar pierde din an în an, din calitatea ei.“

3. Numai zugrăvirea sentimentului și a pasiunii poate provoca „repausul inteligenței“, cea „salutară liniște contemplativă“, care este însăși menirea poeziei și a tuturor artelor, — pe câtă vreme activitatea științifică obosește spiritul prin nesfârșitele întrebări pe care și le pune de a afla cauzele și efectele fenomenelor naturii.

„În această stare a inteligenței active — zice Maiorescu — se coboară arta ca o mângâiere binefăcătoare. Ea prinde atenția neliniștită și agitată spre infinit și înfățișându-i o idee mărginită în forma sensibilă a frumosului, îi dă liniștea contemplativă și un repaus intelectual.“

Poezia în special trebuie să ne decline spiritul de la înălțimea fără margini a nexului causal, să ne manifeste idei cu început și sfârșit și să dea astfel o satisfacțiune spiritului omenesc.

De aceea poezia este datoare să ne îndrepte spre simțăminte și pasiuni, care sunt actele de sine stătătoare în viața omenească, ele având o naștere și o terminare pronunțată, un început și o catastrofă hotărâtă și sunt deci obiecte prezentabile sub o formă limitată a sensibilității“.

Acestea sunt argumentele, pe care Titu Maiorescu își întemeiază principiul de bază al esteticii sale:

„Poezia cea adevărată nu e decât un simțământ sau o pasiune manifestată în formă estetică.“

Dupăce stabilește definitiv natura fondului poeziei, Maiorescu trece la condițiunile pe care trebuie să le

îndeplinească sentimentul exprimat. În acest scop, el fixează însușirile caracteristice care disting psihologia sentimentelor, de stările cugetului omenesc, pentru ca apoi să-și clădească pe ele principiile estetice conducătoare.

Însușirile caracteristice ale vieții noastre afective și normele estetice scoase dintr'însele sunt:

1. „Afectul în genere, fie simțământ fie pasiune, — zice Maiorescu — se caracterizează în primul rând printr'o mare repeziciune a mișcării ideilor“.

„Observarea aceasta o poate face oricine. Exemplul cel mai lămurit dintre toate, ni-l prezintă spaima cu prodigioasa muncă de idei ce ne poate străbate mintea în momentele ei“.

Din această însușire rezultă principiul estetic: „Concentrarea unei lumi întregi de idei poetice, de simțăminte și pasiuni, în forma cea mai concisă“, sau cum zice Maiorescu; „poezia să nu se întoarcă în jurul aceleași idei, să nu se repete, să nu aibă cuvinte multe pentru gândiri puține“.

2. A doua caracteristică a vieții afective este „o exagerare sau cel puțin o mărire și o nouă privire a obiectelor supt impresiunea simțământului și a pasiunii. Lucrurile gândite iau dimensiuni crescânde... toate senzațiunile și toate ideile momentului apar în proporții gigantice și sub culori neobișnuite“.

Din această însușire a sentimentului, Maiorescu scoate criteriul după care trebuie ales subiectul unei adevărate poezii: „Obiectul poeziei este o idee care, fie prin ocaziunea, fie prin energia ei, se distinge și se separă de ideile ordinare, înălțându-se peste sfera lor. Simțământul care-i servește de fundament, l-am putea avea toți: gradul intensității lui, forma și combinațiunea sub care se prezintă, sunt originale și proprii ale autorului. Această intensitate și combinațiune nouă ne explică pentruce, privite din punct de vedere prozaic, poeziile par de regulă exagerate. Dar tocmai exagerarea lor, ținută în marginile frumosului, este timbrul emoțiunii estetice sub care s'au conceput.“

3. Însfârșit a treia caracteristică a vieții afective, este „o dezvoltare grabnică și crescândă spre o culminare finală sau spre o catastrofă, dacă luăm acest cuvânt și în sens bun, nu numai în împrejurări tragice.“

De aci rezultă al treilea principiu al esteticeii lui Maiorescu: „ca și pasiunea, adevărata poezie trebuie să aibă o gradațiune, o dezvoltare grabnică și crescândă spre culminarea finală.“

În încheiere, Maiorescu arată scopul criticeii sale, spunând că a demonstrat aceste adevăruri nu cu scopul de a produce poeți, deoarece „niciodată estetica nu a creiat frumosul, precum niciodată logica nu a creiat adevărul“, ci de a se feri de mediocritățile care se pretind poeți; de a se perfecționa adevărații poeți în arta poeziei și de a da publicului o măsură mai sigură pentru a deosebi adevărul de eroare și frumosul de urât.

V a r a.

de: *Nerva Romanul.*
cl. II-a.

I.

*Câmpu-i plin de floricele,
Albinițe culeg miere.
Vin zburdalnici fluturași,
De parfum de flori atrași.*

II.

*Merg ciobanii sus la munte
Cu oițe multe, multe.
Rândunele'n vesel zbor,
Se așează'n cuibul lor.*

III.

*Peste toate: mândrul soare.
Firea întreagă-i o splendoare!
Printre ramuri se aude,
Ca un imn, o rugăciune.*

Transmutația metalelor.

de: *Ionel Chirică*
cl. VII.

Descoperirea recentă a producerii artificiale a radio-elementelor de soții *Joliot-Curie* a avut un răsunet extraordinar în toată lumea științifică. Această minunată descoperire a avut loc, pe când ei încercau să rezolve antica problemă a transmutației.

Problema transmutației metalelor datează din timpurile cele mai vechi, formând preocupările de predilecție ale alchimiștilor. Aceștia deosebeau două feluri de metale: metale inalterabile la foc sau metale nobile și metale imperfecte sau semi-metale, cari își pierdeau strălucirea la căldură. După principiile alchimiștilor, toate metalele erau compuse din sulf și mercur. În jurul acestor două minereuri se învârteau toate combinațiile și schimbările crezute de cuviință. Din unitatea compoziției metalelor alchimiștii deduceau posibilitatea de a le contopi unele cu altele cu ajutorul anumitor substanțe și în consecință, de a schimba metalele ordinare în metale prețioase. Acestei substanțe solide, care trebuia să transforme metalele ordinare în aur și argint, i-au dat numele de „*piatră filosofală*“, iar lucrările făcute în acest scop au fost numite „*marea operă*“. Alchimiștii își imaginau că piatra filosofală întrunea toate dorințele, procurând aur, sănătate și viață lungă.

După unii alchimiști, „*marea piatră filosofală*“, care transformă metalele în aur, ar avea culoarea prafului de șofran, era grea și strălucea ca sticla pisată; după

alții era un corp solid de culoare roșie închisă, transparentă, flexibilă și totuși casabilă ca sticla. *Raymond Mill* susținea că era un cărbune, *Helvetius* îi atribuia culoarea șofranului, iar *Berigard de Pisa* culoarea macului sălbatec. „*Mica piatră filosofală*“ care preschimba metalele în argint, era de culoare albă.

Fabricarea acestei pietre era misterioasă și alchimiștii întrebuntau un jargon neînțeles și formule mistice. Ei căutau să descopere piatra filosofală, când în vegetale, când în minereuri sau în sângele unei tinere fecioare. Stelele, luna și soarele aveau un rol preponderant în aceste experiențe și erau invocați pe rând, când Dumnezeu, când Satana.

Unii alchimiști erau ferm convinși că au preparat aur; în realitate n'au făcut altceva, decât l-au separat din sărurile lui, sau l-au scos din amalgamul lui. Mare parte dintre ei erau însă șarlatani și se serveau de vase pentru topit cu funduri duble, unul dintre ele prevăzut cu oxid de aur sau argint și acoperit cu o pastă potrivită. Alteori făceau o gaură într'un cărbune, o umpleau cu praf de aur, sau imbibau cărbuni cu soluțiile acestor metale, apoi le pulverizau pentru a le proiecta pe materiile destinate a fi preschimbate în aur sau argint. Aurul albit cu mercur era dat drept argint; mercurul amestecat cu zinc și trecut prin aramă roșie, dobânda culoarea aurului.

Odată cu dezvoltarea științei moderne, alchimiștii au început să se împușineze din ce în ce; teoriile lor au fost considerate absurde, iar transmutația metalelor o utopie. În anul 1884 un profesor dela o facultate din sudul Franței ia apărarea alchimiștilor în cursurile sale și totodată anunță că transmutația metalelor se poate realiza. Descoperirea radioactivității îi întări ipoteza. În anul 1896 marele chimist *Henri Becquerel* a descoperit că uraniul și sărurile sale emit spontan raze susceptibile de a ioniza gazele și de a impresiona placa fotografică. Mai târziu *P. Curie* și soția sa au descoperit alte elemente care se bucurau de aceleași proprietăți: *polonium*, *radium*, *actinium* și *thorium*. La aceste corpuri avem de-a face cu o transmutație naturală. Toate corpurile care emit raze sunt pe cale de a se transforma și trec de la o greutate atomică superioară la altă inferioară.

Se știe că un atom e format dintr'un număr de electroni, cari gravitează în jurul unui nucleu central, format din protoni și neutroni. Proprietățile unui atom depind de numărul acestor elemente și de repartiția lor. Dacă —din vreo cauză oarecare— numărul acestor elemente variază, avem un corp nou cu o descărcare de electroni. De exemplu *thorium*, care are o vârstă de peste 25 miliarde ani, se transformă în *mezotoriu I*. cu emisie de raze α , care durează 96 ani, apoi în *mezotoriu II*. cu

viață de 8-9 ceasuri, apoi în *radiotoriu* (2.75 ani) cu emisie de raze α , pe urmă în *thorium X*. (5.5 zile) și ajunge la o greutate atomică de 208.

În urma acestei descoperiri s'a formulat întrebarea, dacă se va putea realiza și transmutația artificială. Pentru a se obține transmutația artificială a elementelor, ne trebuiește o energie atât de mare, încât să fie capabilă să năruiască construcția atomului. Oamenii de știință s'au adresat atunci razelor α emise de corpurile radioactive.

Razele α sunt particule materiale încărcate cu electricitate pozitivă și au o viteză de 20.000 km. pe secundă. O mică suprafață dintr'un corp, care urma să fie desintegrat, a fost supus unui adevărat bombardament cu raze α , întrebunțate ca proiectile. *Rutherford*, bombardând azotul și aluminiul, a reușit să obțină urme de hidrogen. *D-ra Mărăcineanu* a reușit să transforme plumbul în substanță radioactivă prin bombardarea cu raze α și mai târziu numai prin simplă expunere la soare. În modul acesta au fost desintegrate toate corpurile ușoare, începând cu *litium* până la *potasiu*, excepție făcând numai *oxigenul* și *carbonul*.

Aceste succese neașteptate au făcut pe savanți să-și pună întrebarea, dacă vor reuși să fabrice și aur prin transmutație. Atomul de aur este format dintr'un nucleu, care cuprinde 197 protoni și 118 electroni în jurul căruia gravitează 79 de electroni repartizați pe 6 orbite.

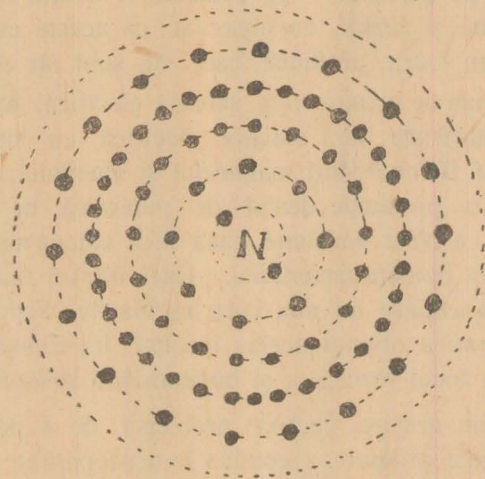

Figura 1.

Deoarece toate transmutațiile se fac prin scoaterea protonilor nucleului, trebuie să se pornească de la un metal, care să cuprindă mai mulți decât aurul. Mercurul are un nucleu care cuprinde 200 protoni și 120 electroni. Înălăturând 3 protoni și 2 electroni din nucleul atomului de mercur vom obține aur.

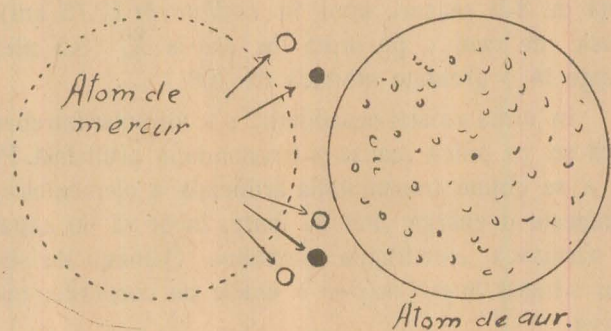

Figura 2.

În felul acesta s'a ajuns la mercur, care a jucat un rol foarte important în operațiile alchimiştilor. Deoarece mercurul se întrebuițează și la vindecarea numeroaselor boale, vedem marea asemănare între el și piatra filosofală, căreia alchimiştii îi atribuiau proprietățile de fabricare a aurului, de vindecare a boalelor și însușirea virtuților. Astăzi savanții se ocupă cu problema transmutației metalelor nu pentru a fabrica aur, ci numai pentru a se studia natura atomului.

Disintegrarea corpurilor cu raze α dă rezultate numai asupra unei cantități minime de materie, iar randamentul operației este foarte slab. Savanții au căutat atunci alt mijloc de atac asupra nucleului atomic, adresându-se razelor α emise de *poloniu*. *Irène Joliot Curie* și soțul său, întrebuițând isvorul cel mai puternic de poloniu din lume, care aruncă mai mult de un miliard de particule α pe secundă și având drept țintă *gluciniul* și *lithiul*, au observat că aceste corpuri au radiațiuni foarte profunde, cari nu sunt alt ceva decât corpuscule de materie fără sarcină electrică. Aceste particule materiale fără sarcină electrică au fost numite *neutroni*. Bombardând magneziul și aluminiul, ei au observat o producție destul de puternică de electroni pozitivi, a căror emisiune ținea încă câteva minute după încetarea bombardamentului. Deci într'un timp așa de scurt se creiașe un nou corp radioactiv. Fizicianul italian *Fermi* a obținut acelaș rezultat, întrebuițând neutroni în locul razelor α și bombardând *arseniul*.

Prin urmare, vechea problemă de a fabrica aur din metale ordinare a condus la descoperirea radioactivității artificiale, care are o însemnătate mult mai mare pentru progresul științei și fericirea omenirii. Ce ar mai valora aurul dacă s'ar fabrica din orice? Nimic; valoarea lui constă în raritate. Altfel valoarea aurului ar fi analoagă cu a unei pietricele de pe malul râurilor, omul nu va mai fi însetat de a avea cât mai mult și vom trăi într'un adevărat stat utopic, preconizat de filosoful englez *Thomas Morus*, în care se fabrică din aur lanțuri și cătușe pentru legarea criminalilor.

Originea și formarea cifrelor

de Herberger I. clasa VII-a

Înainte de a vorbi despre originea și evoluția formării cifrelor, să stabilim ce se înțelege prin cuvântul cifră?

Cifra este un semn convențional pentru scrierea numerelor; deci cifrele sunt simboalele numerelor.

În vechime atât numerele, cât și cuvintele, erau exprimate prin niște figuri; deci omul nu a avut semne deosebite pentru însemnarea numerelor, ci în locul cifrelor întrebuița literele.

Originea cifrelor, adică originea primelor semne pentru scrierea numerelor, trebuie să o căutăm în necesitatea omului de a însemna mersul afacerilor sale comerciale. Această necesitate s'a născut atunci, când omul a devenit din nomad, stabil. Atunci se întâmplă separarea muncii; fiecare individ are o anumită meserie și astfel cu timpul se naște comerțul.

Precum cuvântul a fost inventat din necesitatea omului de a transmite ideile sale altora, nu numai în spațiu, dar și în timp, tot astfel cifra nu a servit numai pentru memorarea unor afaceri comerciale, ci ea a avut un rol mai nobil, un rol științific.

Se observă că originea cifrelor și întrebuițarea lor depinde de gradul de civilizație al unui popor; din cauza aceasta originea primelor cifre trebuie să o căutăm la vechile popoare civilizate ca: Egipteni, Chinezii, Indieni, Arabi, etc.

Fiecare din aceste popoare a avut diferite caractere pentru scrierea numerelor. Pe noi ne interesează însă mai mult evoluția cifrelor noastre actuale, a cifrelor moderne și pe celelalte le vom aminti numai în mod tangențial.

Originea cifrelor e acoperită cu un văl, prin care noi nu putem vedea nimic clar. Totuși, mintea noastră, datorită imaginației și rațiunii, îl poate străbate și poate să ne dea diferite ipoteze asupra originii și formării lor.

În privința originii cifrelor avem două teorii:

1. Prima teorie susține că cifrele sunt mai vechi ca literele, căci omul mai curând și-a notat mersul socotelilor, decât să scrie o scrisoare, în care să întrebuițeze literele. Fiindcă e mult mai simplu a nota un fapt, decât a descrie.

2. Există însă și o altă părere, care se opune categoric primei teorii. Această teorie spune că cifrele au fost inventate după litere; deci literele existau înaintea cifrelor. Această teorie se bazează pe întrebuițarea literelor ca cifre la popoarele vechi.

Primele cifre erau formate din niște semne foarte simple ca: linii, puncte și altele. De fapt aceste semne

nu erau cifre în înțelesul actual al cuvântului. La sate chiar și azi există obiceiul ca țăranii să însemneze anumite date spre memorare pe răboj prin niște creștături.

La Egipteni, Fenicieni, Greci, Romani și la alte popoare vechi se întrebuițau în locul cifrelor literele. Unele dintre aceste caractere, ca de exemplu caracterele romane, se întrebuițează și azi.

Cifrele noastre moderne, pe care noi le numim cifre arabe, sunt de origine indiană și au fost aduse în Europa de Arabi în sec. XI-lea.

Cifrele arabe la noi au fost introduse târziu în mod oficial. Înaintea lor se întrebuițau cifrele cirilice, care erau litere luate din alfabetul cirilic cu diferite valori numerice.

Tabloul caracterelor de tipar ale alfabetului cirilic și valoarea lor numerică.

А = 1	І = 10	Р = 100
В = 2	К = 20	С = 200
Г = 3	Л = 30	Т = 300
Д = 4	М = 40	О _у = 400
Е = 5	Н = 50	Ф = 500
З = 6	Ѡ = 60	Х = 600
И = 7	О = 70	Ѡ = 700
И = 8	П = 80	Ѡ = 800
Ц = 9	Ч = 90	Ц = 900

Figura 3.

Pentru scrierea numerelor cu caractere cirilice dau un exemplu: 1936 se scrie astfel:

ИЦІІС

Figura 4.

Și acum să ne întoarcem la originea cifrelor. Cei mai mulți spun că cifrele arabe nu ar fi fost inventate de Arabi, ci ei le-au împrumutat dela Indieni. Într'adevăr cifrele indiene se aseamănă perfect cu cele arabe:

Cifrele arabe pela 800 d. Chr.:

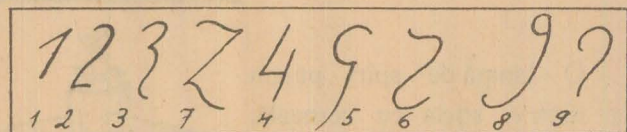

Figura 5.

Cifrele indiene:

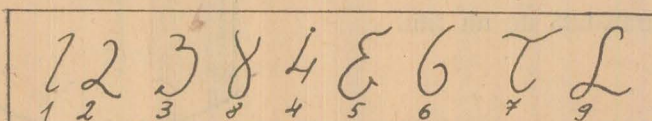

Figura 6.

Până în sec. IV d. Chr. Arabii au avut cifre diferite și peste 10, așa cum existau în acele timpuri și la celelalte popoare. În sec. IV. s'a inventat zero (0), care a fost întrebuițat ca un înlocuitor al numerelor. Datorită acestui număr, cifrele arabe au devenit foarte practice, fiindcă nu ocupau un loc mare și fiindcă calculul era mai ușor de efectuat.

Acest zero a fost numit de Arabi *ab-sifr* (cuvânt arab care înseamnă gol, nimic). De aici derivă și cuvântul *cifră*.

Cifrele n'au fost inventate nici de un singur om, nici la întâmplare, ci ele sunt rezultatele civilizației umane. Dacă urmărim fazele formării lor, vom observa că cifra este o invenție cu caracter științific și ordinea concepției este evidențiată pretutindeni. — Voiu arăta prima oară formarea cifrelor romane, această formare fiind foarte simplă, și apoi voiu trece la formarea cifrelor arabe.

Iată o teorie asupra formării cifrelor romane:

Numerele romane erau formate din bare aranjate vertical, astfel:

1 = I
2 = II
3 = III etc.

Zecile erau însemnate prin două bare încrucișate:

10 = X
20 = XX etc.

Sutele prin 3 bare în formă de I

Miile prin 4 bare, astfel M (după forma literei m din alfabet.)

Dacă avem nevoie de cifre cu valoare numerică mai mare, numerele de mai sus le încunjurau cu bare:

10.000 = $\overline{\text{X}}$

100.000 = $\overline{\overline{\text{X}}}$

1.000.000 = $\overline{\overline{\overline{\text{X}}}}$

Mai târziu pentru scurtarea numerelor, numărul 5 format din cinci bare (IIIII) a fost înlocuit cu jumătatea lui 10, adică cu V, provenind din tăierea lui X în două.

Tot astfel 50 = \perp ; provenind din \perp

Iar 500 = D, din forma specială a lui M care se mai însemna și cu CD

Scrierea numerelor prin cifrele romane se baza pe un principiu foarte simplu:

O cifră pusă la dreapta unei alte cifre înseamnă că se adaugă la ea; cifra dacă e pusă la stânga, atunci se scade din cifra care urmează după ea.

Scrierea numerelor cu cifrele romane era un lucru mai greu ca scrierea numerelor cu cifrele arabe, fiindcă ocupau un loc prea mare:

De exemplu 1936 se scria astfel:

MDCCCXXXVI

Asupra formării cifrelor arabe avem o mulțime de teorii. Dintre acestea voi arăta numai una, care se aseamănă mai mult cu aceea a formării cifrelor romane, și care pare că ar fi cea mai apropiată de adevăr.

Indienii, dela care știm că Arabii au împrumutat cifrele, au reprezentat unitatea tot printr'o bară, ca și Romanii, în felul următor:

1 = 1	5 = 5	8 = 8
2 = 7	6 = 6	9 = 9
3 = 3	7 = 7	
4 = 4		

Figura 7.

Deci la Indieni și la Arabi unitățile erau exprimate prin numărul barelor.

Prin uz și mai ales prin scriere, care diferă de la om la om, barele acestea s'au transformat în linii curbe. Până în sec. XIV aceste cifre au trecut prin foarte multe transformări din cauza lipsei de tipar.

De exemplu în sec. XIV, când nu exista încă tiparul, cifrele arabe le găsim sub forma următoare:

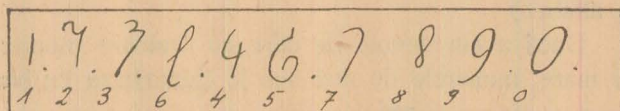

Figura 8.

Iar după inventarea tiparului, formele cifrelor nu se mai schimbă. Astfel în Europa în sec. XVII cifrele arabe se prezintă astfel:

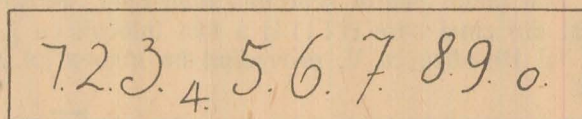

Figura 9.

După cum se vede, aceste cifre se aseamănă perfect cu cifrele noastre moderne. Au însă o inconveniență: mărimea lor diferită.

Acest defect a fost înlăturat în 1870, în timpul războiului Franco-German și astfel cele nouă cifre, împreună cu 0, au ajuns la forma lor actuală

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 0.

Cifrele au jucat și vor juca un rol foarte important în civilizația omenirii, tot atât de important ca și literele. Cifrele au făcut din studiul matematicii o știință reală. De fapt cifra reprezintă o cantitate abstractă, un lucru căruia noi nu-i dăm nici o importanță, căci ne-am obișnuit ca cifra să reprezinte ceva concret, însă în esență ea exprimă ceva ideal.

Laboratorul elevului.

de: **Bordus Cornel**
cl. V-a.

Mulți elevi cărora le place Chimia au acest vis: să aibă un laborator al lor. Un laborator propriu este de mare folos elevului chimist. În acest laborator el poate repeta experiențele dela școală, instruindu-se și distrându-se totodată. Mai poate face aplicații practice, fabricând mici articole chimice. Al treilea folos al laboratorului sunt cercetările. Cu un laborator de elev se pot face puține cercetări, totuși putem da ca exemplu facerea probelor de minerale din localitate.

Avându-se însă în vedere slabele mijloace materiale ale unui elev, voi căuta în acest articol să explic construirea aparaturii și a ustensilelor necesare unui modest laborator.

Astfel vom avea nevoie de:

1 lampă de spirt	1 oală de pământ	1 baie p. prins gaze
1 eolipilă	1 pânză metalică	1 etuvă
eprubete cu stativ	1 mojar	1 pilă triunghiul.
1 pâlnie de sticlă	1 pisetă p. apă dist.	țevi de sticlă și de cauciuc
1 balanță	1 răcitor Liebig	
baloane de fier	apar. pt. desv. gaze	
pahare de fier	apar. Kipp	
1 tripied	curățiitoare de gaz	
1 pinsetă	uscătoare de gaz	
1 clește	1 gazometru	

Dintre acestea este bine să fie cumpărate: eprubetele, balonul, paharul de fier, pânza metalică, oala, cleștele, penseta, precum și tuburile de sticlă și de cauciuc, restul urmând să fie confecționat de elev.

Lampa de spirt.

O lampă de spirt putem face dintr'o sticlă cu cerneală, prin dopul căreia vom trece o țevă de sticlă sau de aramă, străbătută de un fitil.

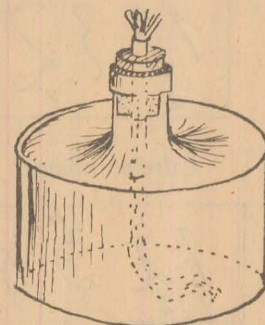

Figura 10.

Dintr'un degetar vom face capacul lămpii, ca fiti-lul să nu absorbă vapori de apă din aer și am rezolvat problema lămpii de spirt.

Eolipila.

Se compune dintr'un bidon mai mic de tinichea, la care sudăm o țevă de alamă în formă de C.:

Cum funcționează eolipila? Turnăm spirt în bidon până la trei sferturi. Pentru siguranță dopul nu trebuie îndesat prea tare. Fixăm eolipila unde-va și așezăm sub ea flacără lămpii de spirt, descri-să anterior. Spirtul începe să fiarbă. Vaporii vor ieși pe țeava c, dar acolo vor fi aprinși de flacără lămpii simple. Astfel se naște o flacără des-tul de puternică.

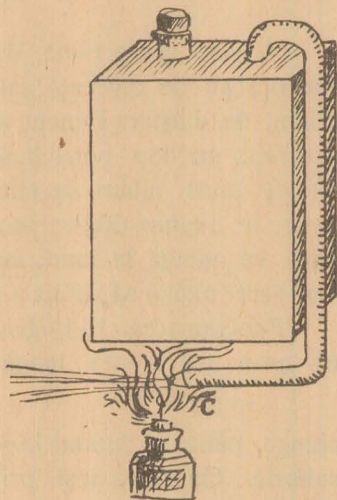

Figura 11.

Această flacără poate topi chiar țevile de sticlă: introducem cu băgare de seamă țeava întâiu în flacără lămpii simple, apoi în flacără eolipilei, învârtind-o me-reu. După un timp oarecare țeava topindu-se, se va îndoi din cauza propriei sale greutate. Când o scoatem, procedăm tot cu băgare de seamă, să n'o răcim brusc. Tăierea țevilor o facem pilind cu o pilă de oțel de jur împrejur locul unde vrem s'o frângem, apoi o rupem.

Stativ pentru eprubete.

Îl facem dintr'o bucată de tablă lungă de 34 cm. și lată de 2 1/2 în care tăiem 6 găuri. Aceasta o fixăm pe o scândură. (fig. 12.) Prin găurile tablei vor sta fixate eprubetele.

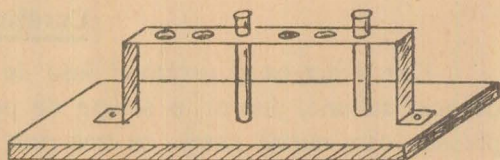

Figura 12.

Tripied.

Il putem construi tot dintr'o bucată de tablă, tăiată în formă de cerc, cu trei brațe. Acestea le îndoim și tripiedul e gata.

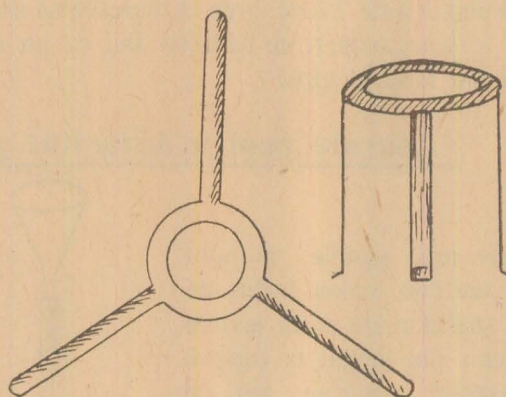

Figura 13.

Pisetă pentru apă distilată.

O facem dintr'un balon, sau chiar dintr'o sticlă o-bișnuită de 1/2 litru. Căutăm un dop, care să închidă bine, străbătut de două țevi îndoite ca în figură.

Introducem apă distilată în balon, apoi punem dopul. Când avem nevoie de această apă, su-flăm în tubul b, iar apa din cauza presiunii se va ridica în tubul d și va curge acolo unde avem ne-voe de ea.

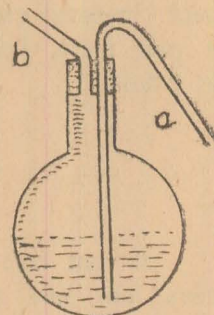

Figura 14.

Acest aparat servește la păstrarea apei distilate.

Răcitorul Liebig.

Îl vom construi dintr'o țevă de sticlă mai groasă, eventual din gâtul unui balon spart. La capetele acestuia punem două dopuri străbătute de o țevă mai subțire A, care să iasă afară la ambele capete ale tubului cu vreo 5 cm. Mai punem la dopul din dreapta, în sus și la cel din stânga, în jos, două țevi mai mici b și c, în-doite în unghiul drept.

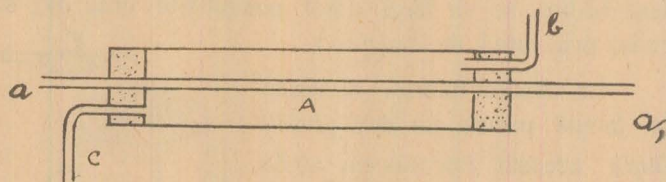

Figura 15.

Răcitorul funcționează astfel: legăm unul dintre capetele țevii A de recipientul de unde primim vaporii pe care vrem să-i condensăm. Dăm drumul unui curent de apă rece prin țeava b. Apa, după ce a răcit țeava A prin care trec vaporii, se va scurge prin țeava c. Prin capătul a, al țevii A, va curge deci lichidul con-

densat. Fiindcă este foarte greu ca dopurile să se închidă ermetic, le vom acoperi cu parafină sau cu un amestec de colofoniu topit și gips.

Aparate pentru dezvoltat gaze.

Cele mai simple se pot construi dintr'un balon închis de un dop străbătut de două țevi de sticlă: una mai lungă, la capătul căreia atașăm printr'un tub de cauciuc o pâlnie, iar alta mai mică, îndoită în unghi drept.

Funcționarea. În interiorul balonului, cam până la un sfert, punem substanța solidă. Prin pâlnie turnăm lichidul. Gazul ce se va produce va ieși prin țeava cea mică. În cazul când presiunea ar fi prea mare, lichidul s'ar ridica în pâlnie.

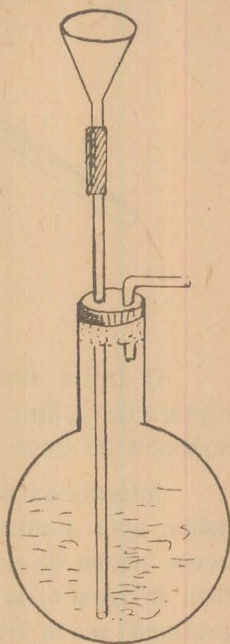

Figura 16.

Îl vom face dintr'un borcan ceva mai mic și o sticlă de lampă, care la partea superioară are un dop, străbătut de o mică țeavă îndoită. De ea prindem o altă țeavă de cauciuc, prevăzută cu o clemă.

(Clema o putem face dintr'o sârmă de oțel îndoită astfel:

Prin deschizătura a, vom trece tubul de cauciuc. Clema, asemenea unui clește, îl va închide. Când însă apăsăm pe capetele d și d_1 ale sârmei, deschizătura se va lărgi, dând posibilitate unui gaz să treacă prin tubul de cauciuc.)

La capătul inferior al sticlei de lampă punem un dop găurit. După aceasta introducem sticla de lampă cu totul în borcan și o fixăm printr'o bucată rotundă de scândură, care o punem drept capac borcanului și în mijlocul căreia facem o gaură prin care să treacă gâtul sticlei de lampă.

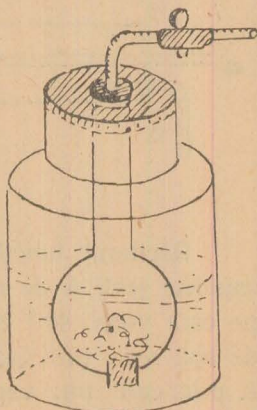

Figura 18.

Aparatul Kipp.

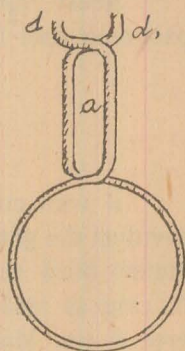

Figura 17.

Punem în borcan acid clorhidric, iar în sticla de lampă zinc. Dacă deschidem clema, care are rolul unui robinet, dăm posibilitate acidului să intre în sticla de lampă, unde va da peste zinc și va dezvolta hidrogen. Acesta va ieși prin țeava de sticlă.

Dacă însă închidem clema, hidrogenul dezvoltat va alunga acidul din lampă, deci nu se va mai produce hidrogen.

Uscătorul de gaze.

Îl vom confecționa dintr'un mic borcan de dulceață, sau dintr'unul de muștar. Punem acestui borcănăș un dop potrivit, străbătut de două tuburi de sticlă îndoite în unghi drept: unul mai lung să ajungă la fund, iar unul mai scurt numai să străbată dopul.

Funcționarea. Hidrogenul intră prin țeava cea lungă, care

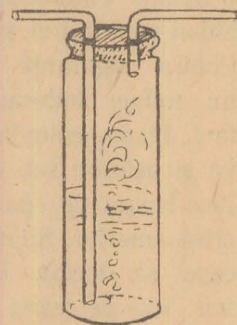

Figura 19.

ajunge până la fundul borcanului, în care am pus acid sulfuric. Gazul va ieși prin țeava cea mică complet degajat de vaporii de apă pe care i-ar fi conținut și pe care i-a absorbit acidul sulfuric.

Altfel de uscător de gaze putem face dintr'un tub de sticlă mai gros, la capetele căruia atașăm, prin intermediul a două bucăți dintr'un tub de cauciuc, alte două țevi de sticlă, mai mici.

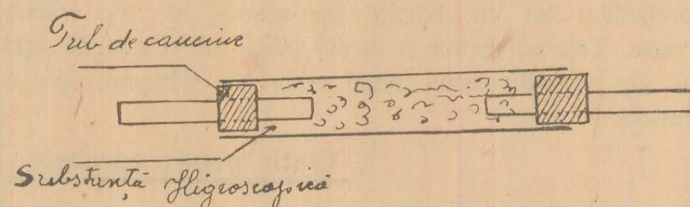

Figura 20.

În tubul cel mare punem o substanță care absoarbe apa, de ex.: Clorură de calciu. Gazul intrând printr'una din țevi, va ieși uscat prin cealaltă.

Curățitorul de gaze.

Este exact ca și uscătorul, însă în borcan, în loc de acid sulfuric, punem o soluție de permanganat de potasiu, care curăță gazele ce trec prin ea.

Balanța.

O unealtă de mare necesitate unui laborator este balanța. O balanță foarte ușor de construit este aceea a lui Tom Titt. Se bat două cuie la o depărtare de $1/2$ metru, pe o scândură orizontală. Legăm de ele amândouă capetele ale unei sfori de 75 cm., la mijlocul căreia

vom face un nod. Din două bucăți de lemn egale, vom face talgerele balanței pe care le vom prinde prin patru sfori de sfoara principală de o parte și alta a nodului.

Așezăm apoi în dosul acestuia o bucată de hârtie pe care însemnăm poziția nodului, când balanța stă în echilibru.

Dacă punem un corp într'una din talgere, acesta va trage de sfoara principală, schimbând poziția nodului. Deci, dacă punem greutatea în talgerul celălalt, până nodul revine la semn, aceste greutatea vor reprezenta greutatea corpului cântărit. (Tom Titt.)

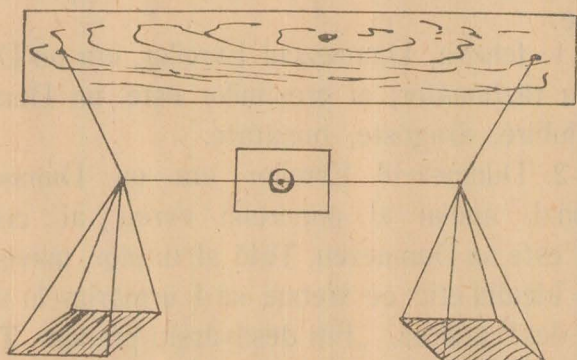

Figura 21.

În lipsa greutateilor putem folosi monede, cari au următoarea greutate:

- 25 bani ... 0,9 gr. ; 50 bani ... 1,2 gr., 1 leu... 3,4 gr.
- 2 lei 6,9 gr. ; 5 lei 3,5 gr., 10 lei... 5 gr.
- 20 lei 7,5 gr.

Gazometrul.

Gazometrul este ceva mai greu de făcut. Căutăm un bidon din acelea mari pentru ulei. La partea de sus a acestuia dăm trei găuri de vre-o 1 1/2 cm. diametru, împrejurul cărora sudăm câte un manșon de tinichea ca să le putem pune dop. Tot un astfel de manșon, ceva mai mare, vom face în partea din jos, la stânga, iar unul mai mic la dreapta. Prin aceste găuri vom trece un sistem de țevi la fel ca în schiță.

Gazometrul servește la păstrarea gazelor:

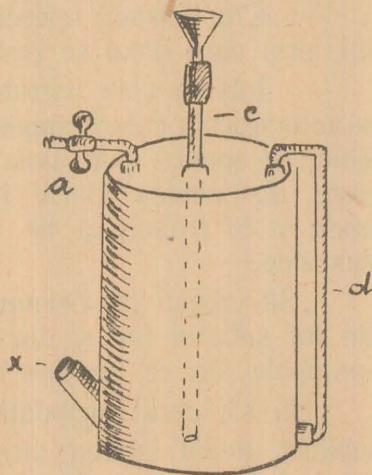

Figura 22.

Deschidem clema care închide țeava a, și turnăm apă în pâlnia țevii c până se umple. Nivelul apei îl putem observa prin țeava d care este indicatoare de nivel. Dăm apoi drumul gazului prin țeava cea mică cu clemă, apoi scoatem dopul x. Apa ieșind va forma un gol care va fi umplut cu gaz. Închidem clema și pătrăm gazometrul, până când vom avea nevoie de acel gaz. Când vrem să-l întrebuițăm, turnăm apă prin pâlnie și dăm drumul clemei. Gazul va ieși cu o presiune egală cu înălțimea coloanei de apă din țeava cu pâlnie.

Baia de prins gaze.

O facem dintr'un bidon de ulei în formă paralelipipedică, la care scoatem una din suprafețele mari. Bucata de tinichea scoasă o tăiem în jumătate dealungul, îi dăm trei găuri de 1 cm. diametru și o îndoim în forma aceasta:

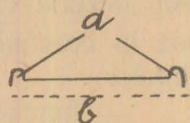

Figura 23.

Distanța b trebuie să fie egală cu lățimea vanei pe muchiile căreia va luneca tinicheaua cu șanțurile a:

Această baie, numită și vană pneumatică, servește la prinderea gazelor în eprubete sau cilindri.

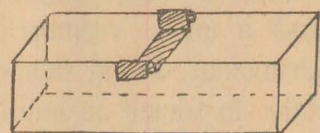

Figura 24.

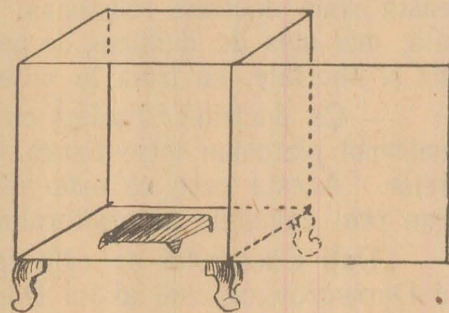
Etuva.

Este o cutie metalică în care se încălzesc substanțele peste 100°.

O etuvă putem construi dintr'o cutie de tinichea de formă pătrată, căreia îi scoatem capacul și o desfacem pe muchie.

După aceasta vom căuta s'o recompunem, îndoind marginile una peste alta. Să nu încercăm s'o sudăm, fiindcă atunci n'am putea-o încălzi peste 300°, temperatura de topire a cositorului. Așadar, după ce am recompus-o, îi așezăm capacul, apoi îi vom face un suport tot din tinichea, folosind modelul tripedului. Din acelaș material, dintr'o bucată patrată, îi construim în interior o mescioară prin simpla îndoire a colțurilor.

Cam aceasta ar fi aparatura necesară unui modest laborator. Aparatele descrise au fost construite de elevi și pot fi văzute în colecția liceului.

Această aparatură mai poate fi completată și de posibilitățile și ingeniozitatea fiecăruia. Ceva însă se mai cere dela cel care vrea să-și facă un laborator: experiență. Și aceasta vine cu timpul, numai să nu des-nădăjduim și să avem răbdare.

DIN COMPUNERILE ELEVILOR

Morală creștină*)

Alecă Bălașa, cl. VIII. Lit.

— Creștinismul este una din cele mai mari revoluții spirituale din câte a cunoscut omenirea până astăzi. Apariția lui a fost bine primită mai ales de popor și de robii ce stăteau sub autoritatea și severa putere a monarhului lor, căci creștinismul le aduce o nouă stare de lucruri.

Sfârșitul lumii greco-romane, se caracteriza prin mizeria clasei de jos, iar poporul năcăjit găsea în creștinism o alinare, o răsplată a suferințelor.

— Imprejurările în cari a apărut creștinismul sunt următoarele:

Imperiul roman glorios și temut odinioară, acum era foarte slab. La lumina caldă și glorioasă a unor vremuri duse, surâdea prezentul sdruncinat de un dezechilibru dintre clasele sociale, în sensul că unii deveniseră prea bogați, iar alții prea săraci, trăind în mizerie. Caesarul nu mai era un conducător politic, ci un erou; ajunsese până acolo, încât își luase și numele de „mare preot” și atributul de „divin”.

Filosofii se plimbau în apele scepticismului; în religie se ajunsese la un fel de idolatrie, iar poporul cerea „pâine și distracție”. Acestea sunt cauzele interne ce duc la destrămarea acestui imperiu. Cauze din exteriorul imperiului vin să prevestească și mai mult nimicirea acestuia: anume barbarii ce ajunseseră la granițele lui, căutând a pătrunde înăuntru.

În asemenea împrejurări, era firesc ca această nouă doctrină religioasă, să fie bine primită, mai ales de mulțime, de poporul fără drepturi și libertate, ce trăia în mizerie.

— Ca doctrină filozofică creștinismul admite dualismul platonian între lumea ideilor și a umbrelor. Acesta pare că este adâncit de creștinism prin cuvintele Mântuitorului:

„Dați Caesarului ce este al Caesarului și lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu,” sau:

„N'am venit să stric legea, ci s'o desăvârșesc”, sau:

„Impărăția mea nu e de pe lumea aceasta”.

*) Teză trimestrială la filosofie.

De aici se vede că există două lumi: una pământească, în care trăim noi și alta viitoare, de dincolo, care trebuie să fie ținta spre care să mergem.

— Lumea este o creație a divinității.

Creștinismul aduce note noi despre divinitate.

1. Iehova, Dumnezeuul Evreilor, era un Dumnezeu răzbunător; al creștinilor este un Dumnezeu iubire, dragoste, bunătațe.

2. Dumnezeuul Evreilor era un Dumnezeu național, numai al poporului evreu; al creștinilor este un Dumnezeu, Tată al tuturor, universal.

— Idealul etic ce trebuie să-l urmărim în viață este desăvârșirea. „Fiți desăvârșiți precum Tatăl vostru desăvârșit este”, zice Isus. Omului i se dă ca ideal Divinitatea și el trebuie să-i realizeze calitățile. Creștinismul pune deci ca ideal al vieții desăvârșirea, perfecționarea, să faci din tine ceva mai perfect decât ești, față de Greci care vorbeau de fericire, ca ideal al vieții.

Și creștinismul vorbește de fericire, dar aceasta nu se realizează decât în lumea viitoare. Ea nu este decât o urmare a desăvârșirii din lumea aceasta. Trebuie să fii desăvârșit aici pe pământ și roadele le culegi în lumea viitoare. Eudemonismul va fi realizat nu aici pe pământ, ci în lumea de dincolo, cum însuși Hristos a zis:

„Ce-ați semănat aici, veți culege dincolo”.

— Creștinismul apreciază următoarele virtuți, prin care omul se poate mântui:

— Iubirea este virtutea principală și nota caracteristică a creștinismului. Într'un pasagiu din Biblie se spune: poți avea totul, dacă n'ai dragoste, n'ai nimica. Dacă însuși Dumnezeu este iubire și tu trebuie să fii iubire și să iubești. Isus zice:

„Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din tot sufletul tău și din tot cugetul tău, iar pe aproapele tău ca pe tine însuși.

Nu s'a cerut niciodată omului o iubire mai sublimă, decât iubirea altruistă ce o cere Mântuitorul. E maximul de iubire ce se poate cere

omului: Să iubești pe altul ca pe tine însuși. Altruismul să fie tot atât de mare ca egoismul. El chiar depășește iubirea egoistă, zicând să iubim și pe cei ce ne fac rău:

„De iubiți pe cei ce vă iubesc, ce merit veți avea,” zice Isus, „căci și păgânii fac așa. Iubiți pe cei ce vă fac rău“. Aici constă superioritatea față de morala egoistă a Evreilor, care avea ca deviză: „Ochiu pentru ochiu, dinte pentru dinte“.

Glorificarea iubirii, cerința ca altruismul să fie egal cu egoismul, e caracteristică creștinismului.

— *Mila*. O altă virtute este mila.

„Fericiți sunt cei milostivi, căci aceia se vor milui“.

Pe lângă iubire să ai și milă față de aproapele tău.

— *Speranța*. O altă virtute este speranța, adică credința că vei fi mulțumit și fericit în cealaltă lume. Speranța este singura mângâiere, pe care o are cineva în lumea aceasta.

— *Credința*. O altă virtute tot așa de cardinală este și credința. Ea este o convingere obținută nu pe cale rațională, ci pe calea revelației. Cu toate că nu toți l-au văzut și nici nu l-au

auzit pe Hristos, totuși cred în învățătura sa. Mântuitorul zice lui Toma necredinciosul:

„Tomo, ai crezut, fiindcă ai văzut, fericiți vor fi cei ce n’au văzut și au crezut“.

— Comparație între morala antică și cea creștină:

1. Morala antică era rațională; cea creștină este afectivă.

2. Idealul moralei antice era eudemonismul, fericirea; al celei creștine este desăvârșirea.

3. Morala antică era a elitelor; puțini o atingeau; avea un caracter aristocratic; cea creștină are un caracter popular, este a masei, a poporului.

4. Morala antică avea ca virtute principală înțelepciunea, cea creștină are iubirea, mila, credința și speranța.

— Creștinismul a avut și consecințe sociale:

1. Fraternitatea este o idee adusă de creștinism, nu cum s’a susținut, că este o idee a revoluției franceze.

2. Dreptatea este iarăși o idee adusă de creștinism.

— Creștinismul este și rămâne cea mai înaltă și sublimă doctrină religioasă, ce ne-a dat-o nu un profet ca toți profeții, sau un doctrinar, ci însuși Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru Isus Hristos.

Viața de școală în operele lui I. Creangă

P L A N.

1. Construcțiile școlare.
2. Profesorii.
3. Recrutarea profesorilor, cultura, retribuția lor.
4. Recrutarea elevilor.
5. Viața în școală. Disciplina școlară (Recompense
Pedepse)
6. Materialul didactic. Program (Obiect. de învățat)
7. Metoda de predare a profesorilor.
8. Felul de examinare. Examenele.
9. Viața în afară de școală.

Cea mai de seamă operă a lui I. Creangă, care, pe lângă multe altele, ne face cunoscută și viața de școală din timpul său, sunt „Amintirile din copilărie“. Această operă prezintă o întreită însemnătate: În primul rând această operă este o adevărată autobiografie, care ne dă o sumă de date prețioase atât pentru viața, cât și pentru psihologia personalității autorului. „Amintirile“ lui oglindesc viața materială și sufletească a unei

de Moțiu Traian cl. VII.

părți din țărâtimea moldoveană.

Însfârșit această operă are o mare însemnătate literară. Faptul că I. Creangă a reușit să ne redea cu atâta precizie amănunte din copilăria lui, este, că el a avut în mare măsură memoria evenimentelor.

I. Creangă a scris „Amintirile“ sub impresiile nostalgice din satul său, însă, nu blestemând trecerea lui la oraș, ci socotind-o ca un mers al vieții spre care se îndrumase.

Creangă a început să meargă la școală, la o vârstă destul de înaintată, la 11 ani. În timpul până a merge la școală, el a avut ocaziunea să facă multe năstrăvăni și nebunii de-ale tinereții, pe care el nu le lasă să-i scape și ni le redă cu multă naturaleză și precizie în „Amintirile“ sale. Aceste năstrăvăni ale lui sunt nenumărate, încât se spune despre el că, dacă nu ar fi urmat școala, ar fi fost vâtaful satului.

Chiar pe la începutul „Amintirilor“ el ne face cunoscute construcțiile școlare din timpul copilăriei sale. Despre școală, el ne spune că era „o chilie făcută cu cheltuiala sătenilor, prin îndemnul și osârdia părintelui Ion Humulescu“.

Dascălii, pe timpul său, după cum ne spune el, nu prea aveau multă cultură; știau să cânte glasurile din biserică și acestea le ajungea pentru profesiunea lor de luminători ai satelor. Aceștia erau dascălii dela sate.

În ceea ce privește profesorii dela școlile puțin mai superioare dela oraș, ei erau în cele mai multe cazuri preoți sau călugări dela mănăstiri, deoarece aceste școli erau create în sânul mănăstirilor și sub îngrijirea lor.

Dascălii pe timpul acela nu prea erau mulți, încât atunci când unul pleca, fiind prins la oaste cu arcanul, cum s'a întâmplat cu dascălul său Vasile, sau plecând din alte cauze, preotul satului, care avea grija școlii, trebuia să umble mult până să găsească un alt dascăl pentru copiii sătenilor.

În ceea ce privește salariul dascălilor, acesta nu prea era mare și însemnat. Această retribuție a dascălilor varia totodată cu mărimea, însemnătatea și renumele școlii.

Așa de exemplu în Humulești, tatăl său plătea pentru el un sorcovăț nemțesc pe lună, cam 2¹/₂ lei vechi. Alți dascăli mai pretențioși cum era Simion Fosa, dascălul din Tuțuieni, cerea trei husăși pe lună. Pentru a fi primit în școala dela Fălticeni, pe care ei o numeau „fabrică de popi“, tatăl său a plătit două merțe de orz și două de ovăz. Pe timpul său școala primară nu era obligatorie, încât școlării se recrutau de către popă și dascăl. „Aceștia umblau din casă în casă îndemnând pe oameni să-și dea copiii la învățătură. Cei cari scăpau dela școala din satul lor natal, urmau dacă le stătea în putință și celelalte grade de învățământ“.

Creangă a schimbat multe școli în viața lui de școlar, deoarece mama sa, care știa și ea ceva carte, când auzea de vreo școală mai bună, imediat se străduia să-și dea copilul la acea școală și era foarte mulțumită, când vedea că fiul ei are dragoste de învățătură. Tatăl său însă, care era mai sgârcit, nu prea voia să audă de aceste școli și batjocorea adesea pe I. Creangă cu cuvintele:

„Logofete brânză'n cui“

„Lapte acru'n călămări“

„Chiu și vai prin buzunări“.

Dar lupta dintre aceste două voinți, cea a tatălui și cea a mamei, se termina totdeauna prin victoria mamei și astfel băiatul era trimis la învățătură. Despre această schimbare a școlilor ne vorbește și el: „Și eu să înșir atâtea școli: în Humulești, la Broșteni în creierii Munților, în Neamț, la Fălticeni și apoi la Socola“.

Viața în școală era pururea veselă și nu existau prea multe reguli de disciplină cum sunt astăzi; doar atât că la Broșteni a fost nevoit să se tundă chilug, încât râdeau fetele de el, când venea în Humulești și-l arătau cu degetul zicând:

„Tunsul, felegunsul“

„Tunsul felegunsul“

„Câinii după dânsul!“

Pentru a le stimula dragostea de învățătură, dascălii le dădeau unele recompense materiale, spre deosebire de recompensele de astăzi, care sunt cu caracter moral. Așa de exemplu dascălul Isaia Duhu dela Târgu Neamțu „cumpăra el vara din banii lui, corfe de zmeură și fel de fel de puricale de ni le da să mâncăm“.

În ceea ce privește pedepsele, aceste erau de cele mai multe ori fizice, deoarece dascălii pe vremea aceea aveau ca auxiliar în educație bățul și papucul și câte o înjurătură. Pedepsele cele mai frecvente erau urechelile și o lovitură de „Sfânt Niculai“.

Cunoștințele pe care trebuiau să și le însușească școlarul, nu erau prea vaste deoarece nici dascălii nu aveau o cultură vastă. Cum a început să învețe el cartele-o spune în fraza: „Întâiu și întâiu am început a învăța cruce-ajută, după moda veche, la școala din Humulești“. Școlarii trebuiau să învețe întâiu să scrie și să citească. Exercițiile de cetit ei le făceau pe psaltire și pe ceaslov. După ce învățau a scrie și a ceti, ei trebuiau să mai învețe și unele cântări bisericesti, pe care le cântau apoi în biserică.

Aceste cunoștințe elementare constituiau baza celor cari urmau mai departe, la școlile mai superioare dela oraș.

La Neamțu, părintele Isaia Duhu îi învață și o leacă de aritmetică, de gramatică și de geografie, în ciuda starețului dela mănăstire care le spunea, că se țină numai de psaltire și de ceaslov, căci celelalte științe, spunea el, sunt numai niște ereticii. Deci trebuie să spunem că pe atunci, ca și în evul mediu, baza materiilor de studiu îl forma religia.

Aceste cunoștințe nu erau îndestulătoare pentru a fi popă, cum chitea mama lui Creangă să-l facă pe fiul ei, așa că el a trebuit să-și completeze cunoștințele la „fabrica de popi“ dela Fălticeni.

Acolo, unii cântau la psaltichie, coala cu ifos:

„Ison, oglion, petaști“

„Două chendime homili“,

până ce răgușeau ca măgarii; alții dintr'o răsufare spuneau cu ochii închiși cele șapte taine din catihismul cel mare. Pe timpul acela învățatul pe de rost era metoda de a-și însuși toate cunoștințele, așa că ei trebuiau să învețe pe de rost toată istoria Vechiului Testament de Filaret Scriban, împărțită în perioade și pronumele conjunctive (formele scurtate de dativ și acuzativ ale pronumelor personale) din gramatica lui Măcărescu.

Afară de acestea trebuiau să pătrundă și să știe iar pe de rost toată gramatica română, așa cum și-o închipuiau ei că trebuie să fie, pe acea vreme.

În ceea ce privește cunoștințele dela Socola nu putem să spunem nimic, deoarece despre viața lui la această școală nu ne spune nimic în „Amintirile“ sale.

Metodele de predare a cunoștințelor erau și ele rudimentare. La școala primară, din motive de economie, se scriau literele pe o hârtie, care se lipea pe o tăbliță mai mare, care la rândul ei se prindea de un băț cu crăcană la vârf și această tăbliță se puneă înaintea școlărilor cari scriau cu toții depe această tăbliță.

La celelalte școli dela oraș nici nu era o metodă de predare propriu zisă; explicarea lecțiilor de către profesori, pentru a le înțelege mai bine elevii, nu se prea cunoștea. Profesorul era doar chemat să asculte pe elevi și să le împartă materia în ordinea în care trebuiau ei să o învețe.

Pentru a ști profesorul cum și în ce măsură și-au însușit școlarii cunoștințele, se făceau examene care erau destul de dese.

Așa de exemplu la Humulești, în fiecare Sâmbătă se ascultau băieții și fetele de către învățător și fiecare greșală era însemnată pe ceva și la sfârșit de fiecare greșală primea școlarul câte un sfânt Niculai.

La Neamțu tot așa, în fiecare Sâmbătă dascălul îi încărca pe toți elevii în o „droagă“ de-a Mănăstirii Neamțului și îi ducea la stăreție să dea examen dinaintea starețului.

Zburdălnicia lui și veselia lui l-a urmat și mai departe în timpul studiilor sale. Multe din aceste năzdrăvănii le făcea sau singur, sau împreună cu alții, atunci când cartea începea să-i mai plictisească; căci spunea el niște cuvinte pline de adevăr: „Ce-i pasă copilului când mama și tata se gândesc la neajunsurile vieții“. Și apoi mai departe ne spune: „Și câte ne venea în cap și câte nu făceam cu vârf și îndesat!“

Multe din năzdrăvăniile lui se terminau cu urmări destul de grave, dar totdeauna pentru tatăl sau mama sa. Așa odată voind să fure cireșe dela o mătușă de a lui, această îl prinde și, fugind după el, culcă la pământ toată cânepa din grădină, tatăl său trebuind să plătească despăgubirile.

Altădată, pe când era la școală la Broșteni, dărâmă, împreună cu o rudă de a sa Dumitru, cocioaba unei babe la care stăteau în chirie.

Dar cele mai mari gogomării le făcea el cu colegii lui în timpul când urmau școala la Fălticeni. Acum erau și mai mari și mai dornici de aventuri, ca orice tânăr la acea vârstă.

„Pe la școală“, spunea el „dădeam noi așa câte-odată de formă. Dar la drept vorbind, nici n'aveam ce căuta; căci bucheaua (citirea) poate s'o învețe și acasă, cine vrea“. Apoi când erau sărbători plecau prin satele

unde știau că se fac hori și acolo își petreceau până seara târziu, când se întorceau acasă la gazda unde erau în chirie.

Unele din nebuniile lor luau proporții uimitoare; așa de exemplu își ardeau în timpul nopții unii altora tălpile picioarelor, încât în ziua următoare nici nu mai puteau umbla.

Dar nu le putem imputa lui Creangă și colegilor săi de aceste nebunii ale lor, deoarece nici astăzi aceste năzdrăvănii nu au dispărut din rândurile elevilor, cu toate că disciplina școlară de astăzi e mai severă decât în timpul lui Creangă.

Celor cari terminau școala nu li se elibera diplomă ca în ziua de astăzi, așa că absolventul intra, dacă avea ceva „rude la Ierusalim“ în vreo funcțiune oarecare, care în cele mai multe cazuri era cea de dascăl și de preot.

Dragomir

de Opran C. clasa III-a.

Îmi aduc aminte cu drag de-o întâmplare, de pe când încă nu mergeam la școală. Îmi plăceau mult câinii. Tatăl meu, ca să-mi facă plăcere, mi-a adus un câine lup de o frumusețe rară. Parcă-l văd și acum: înalt, cu ochi vioi și inteligenți. Îl chema Dragomir. Îl îngrijam însuși. În schimb el mă răsplătea cu jocurile lui. Eram nedespărțiți. Și dacă se întâmpla ca cineva să mă amenințe cumva, Dragomir era aliatul meu.

Începând să merg la școală, îmi amintesc că nu puține erau diminețile în care Dragomir mă întovărășea până la poarta școlii.

Într-o Sâmbătă, după masă, m'am dus împreună cu mai mulți tovarăși de jocuri pe o câmpie. Ca întotdeauna, Dragomir mă însoțea. Înainte de a ajunge pe câmpie, trebuia să trecem un râu, pe un podeț. Trecând podețul, la sfârșitul lui, eu am alunecat, căzând în apă. Parcă-l văd pe bietul Dragomir! Până să-mi vie în ajutor prietenii mei, el s'a aruncat în apă, m'a prins de haină și m'a scos la mal, scăpându-mă dela o moarte sigură, apa fiind repede în acel loc.

Ud cum eram, m'am înapoiat acasă. Am povestit părinților mei întâmplarea. Toți ai casei nu știau cum să-l mângâie.

Peste câteva zile, Dragomir muri otrăvit de niște oameni răi, deși nu făcuse nici un rău nimănui.

L-am îngropat la rădăcina unui nuc, în fundul grădinii noastre din C.-Lung.

De câteori mă duc la C.-Lung, nu pot să nu mă reped în grădină la nucul care stă de pază lângă mormântul lui Dragomir, aducându-mi cu drag aminte de el.

PAGINA CERCETAȘILOR

Deviza noastră și școala

Dela un colț la altul al Țării e cunoscută deviza cercetășească: „Gata ori când.“

Care e însă înțelesul ei? Domnul profesor Goia înșiră în „Cartea Cercetașului Practic“ foarte multe dintre aplicările devizei noastre. Deasemenea e frumos explicată în „Ce trebuie să știe elevii și părinții lor despre cercetășie“ de d-l Petrescu.

Noi ne vom mărgini la felul în care putem aplica deviza în fiecare zi, în școală.

Ce i se cere elevului în școală?

1. Să știe să răspundă la întrebările profesorului; să-și fi pregătit lecțiile.

Prin urmare cercetașul este „Gata ori când“ să răspundă, să facă un extemporal. Cel care ia o secundă dovedește că nu a fost „gata“ de răspuns, nu și-a ascultat deviza, nu e bun cercetaș.

2. Să aibe o purtare cuviincioasă.

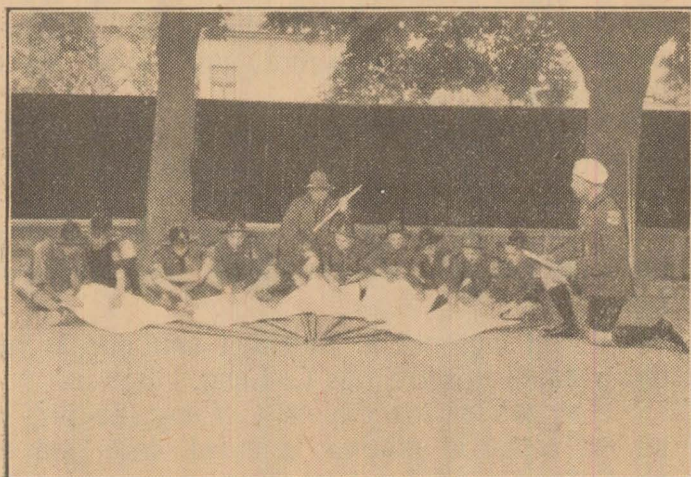
Cercetașului nu i se cere numai atât. I se cere să fie „Gata ori când“ de a-i îndrepta și pe alții, de a le da sfaturi altora — bine înțeles, după ce și-a câștigat autoritatea morală de a o face.

Cercetașul, atunci când un coleg îi cere să îi explice un lucru mai greu de înțeles, nu va răspunde niciodată „n'am timp“. El va fi „gata ori când“ de a-și ajuta tovarășul.

Trei cuvinte: „Gata ori când“, și iată, numai pe cea mai mică latură a aplicării lor, câte datorii — și nu sunt încă toate!

Cercetașul să ia aminte! Menirea lui e grea, foarte grea. A fi cercetaș nu înseamnă a purta uniforma împodobită cu zeci de insigne; înseamnă a avea o mie de datorii, pentru o singură mândrie: mândria de a-și împlini datoria sa!

Leul Bătrân

„Patrula de studiu“ la lucru.

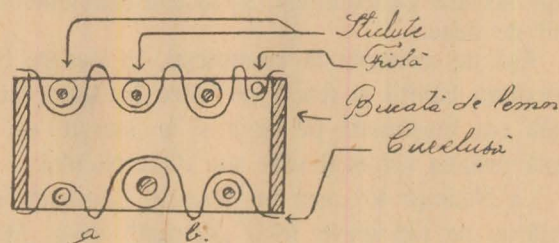
CERCETAȘUL INGENIOS

Construirea unei mici truse sanitare

O trusă farmaceutică nu trebuie să lipsească niciodată cercetașul sanitar.

O trusă sanitară se poate construi astfel: se ia o bucată de piele ceva mai groasă, de 30 cm. lungime și 14 cm. lățime. Se taie dintr'o scândură subțire două bucăți de $9\frac{1}{2}$ cm. lungime și $5\frac{1}{2}$ cm. lățime, apoi batem cu cuie mici pe aceste bucățele de lemn pielea, astfel ca să obținem o cutie de forma unui ghiozdan. Drept încuietoare i se pune o cataramă, sau o încuietoare dela o geantă veche.

Ca să fixăm sticlulele cu medicamentele de peretele cutiutei, luăm o curelușă pe care o trecem șerpuiind, când prin pielea cutiei, când peste sticluta respectivă.

Cutie în interior

Figura 25.

Această cutiuță o putem atârna prin două cârlige de carabinele centurei, sau printr'o curea de umăr.

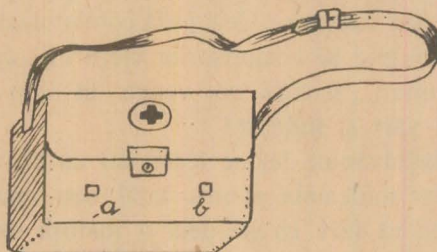

Figura 26.

Cam această formă o are cutiuța sanitară. Punctele a și b corespund cu punctele a și b din schița anterioară.

În această cutie putem pune precum am văzut: sticlule de medicamente, fiole, vată, tifon și eventual o pereche de foarfeci. Pentru frumusețe vom vopsi pe partea superioară a ei o cruce roșie.

Bordus C. cl. V-a.

PAGINA SPORTIVĂ

Cu ocaziunea unei excursii întreprinse la Hunedoara în ziua de 1 Oct. 1936, echipa de foot-ball a liceului nostru a susținut un match cu tinerimea din acea localitate. După un joc aprig, liceul nostru a reușit să-și învingă adversarul cu 3:0 (1:0) prin punctele marcate de Iovanof S. Elevii au făcut o partidă foarte frumoasă, victoria obținută fiind meritată pe deplin. Echipa noastră a jucat în următoarea formație:

Iacob E., Trifu I., Seiman, Alexandrescu P., Kromek R., Subulescu Gh., Bubarnic L., Stroia V., Moțiu T., Iovanof S., Pascu P.

*

În cadrul celei de a doua excursie întreprinsă în Banat, echipa liceului a jucat la Periam cu clubul sportiv din acea localitate, unde a trebuit să cedeze pe nedrept cu 3:2 (0:2). Echipa noastră a fost învinsă din cauza prelungirii matchului de către arbitru cu 5 minute, în care timp a acordat un penalty, care a adus victoria gazdelor. Totodată în minutul 55 excelentul nostru jucător Iosof a fost dat afară pe motive neștiute nici până azi.

Jocul începe vioi. Ambele echipe joacă frumos și cu voință. În minutul 10 arbitrul acordă hands în

favorearea liceului pe care îl transformă excelent Moțiu. Periamul contraatacă, însă fără folos. După câteva minute Jurcoane trimite o bombă dela 20 metri și ridică scorul la 2:0, pecetluind astfel scorul primului mi-temps.

La reîncepere Periamul atacă și reușește să marcheze 2 goaluri egalând situația. După o prelungire nereglementară a arbitrului, gazdele marchează încă un goal din penalty. S'au remarcat dela liceu: Iosof, Kromek și Jurcoane.

Formația: Olariu, Iosof, Seiman, Iovanof, Kromek, Subulescu, Florincaș, Jurcoane, Moțiu, Wejvoda, Pascu.

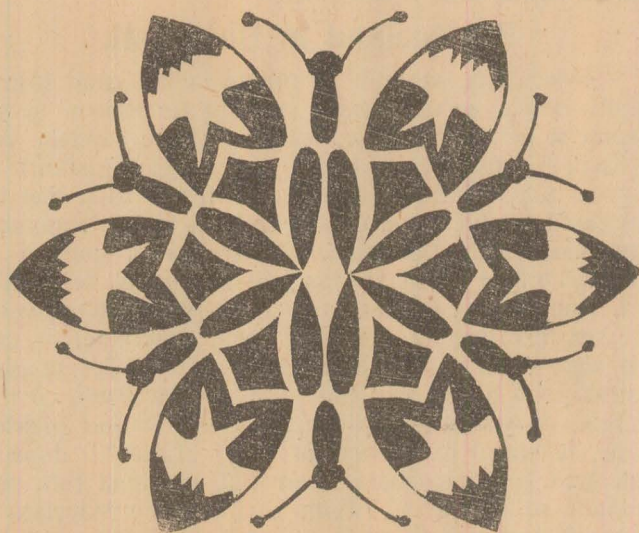
Iacob Emil, cl. VI-a

*

Al doilea match, susținut de echipa liceului nostru în cadrul aceleași excursii la Timișoara, în ziua de 26 Oct. 1936, contra echipei liceului C. Diaconovici Loga, s'a soldat de data aceasta cu o înfrângere categorică. Rezultatul de 3:0 (1:0) este concludent. Cu o echipă complect oboșită, descomplectată și cu moralul scăzut din cauza înfrângerii din ajun; cu schimbări inutile și fără rost în echipă, Devenii nu puteau face mai mult. Au rezistat oarecum în primul mi-temps, însă într'al doilea au fost inexistenți. Timișorenii puteau marca mai multe puncte, dacă fundașii noștri Iosof și Trifu n'ar fi distrus multe din atacurile adverse.

Formația echipei: Olariu (Iacob)—Trifu, Iosof—Florincaș, Kromek, Seiman—Wejvoda (Olariu), Jurcoane, Moțiu, Iovanof (Wejvoda), Pascu.

Gică S. și Petrică P. cl. VI-a

PAGINA UMORISTICĂ.

de T. Brănescu cl. VII.

Naivitate.

— Se spune că în ținutul Sibiului țărani văzând porcul rămând, l-au prins de coadă de teamă să nu intre în pământ.

Țiganul la vânătoare.

Avea și Cărăbuș moștenire o amărită de pușcă, de nu era bună nici în ciori să tragi cu ea. Gândindu-se că n'ar fi rău să vâneze ceva, își luă într'o bună zi pușca la spinare și porni fricosul țigan la vânătoare. Pe drum își tot făcea planul ce ar fi mai bine să vâneze: iepuri, vulpi sau alte lighioane sălbatice. După multe socoteli, ajunse la concluzia că n'ar strica să ucidă și un urs. Cum intră în pădure și făcu cinci, șase sute de pași, parcă vorbise cu Dumnezeu, că-i și ieși înainte o namilă de urs, cât o zi de post. Când văzu țiganul ursul la câțiva pași de el, mai să-i sară ochii de frică. Uitase și de pușcă, și de el. Stătu ce stătu și venindu-și în fire, începu să se roage de urs: „Hai, mânca-ți-aș hursulica; mai huițate și în halta parte, nu numa la mine, că harabina nu-i a mea”.

Ce s'a întâmplat nu știu, dar ursul chiar întorcându-și capul, țiganul o luă la fugă zicând: „Acum lungiți-vă picioare și scurtați-vă răzoare”. Calea până în sat trecea peste o punte destul de lată, făcută din scânduri. Când ajunse țiganul în sat cu limba scoasă de oboseală și tremurând din toate mădufărele, întâlnește un român care îl întrebă:

— Dar pe unde ai trecut tu, mă țigane? de te-ai speriat așa!

— Iaco Rumanico! prin pădurea dintr'o tufă și pe puntea dintr'o blană.

Atâta fugise țiganul de frica ursului, că toată pădurea prin care trecuse îi păruse numai dintr'o tufă, iar puntea numai dintr'o scândură.

Provincialul în București.

Punctul de atracție al provincialilor, când printre grijile zilnice se mai ivește o clipă de repaos și mai dispun și de ceva finanțe, desigur că este capitala. Așa și Radu Castravete, unul din tagma celor înstăriți de norocul zilei, gândindu-se că n'ar fi rău să-și mai îndulcească nițel zilele cu bucuriile și fericirile momentane, plecă spre București. Dar trebuie să spunem că era prea puțin inițiat și stângaci în modul de a călători. Ajungând cu chiu, cu vai în București și voind să scurteze drumul până la locul destinației — cam vag ales — se sui în tramvai și luând un bilet se așeză distrat pe o bancă, căscând gura la priveliștile ce i se ofereau de stradă și civilizația actuală. Oprind în prima stație, taxatorul ca de obicei strigă „Lazăr”! după ce unii urcă și alții coboară, tramvaiul continuă ruta succedându-se stațiile: „Virgiliu”, „Matache Măcelaru”... până când ajunge la stația „Terminus”, fără ca provincialul să coboare. Tramvaiul se golise complet, iar taxatorul curios îl întrebă:

— Dar bine domnule, D-ta nu cobori!?

Însă omul nostru foarte intrigat îi răspunde: Aștept de un ceas să strigi: „Radu Castravete”! cum ai strigat și la ceilalți.

Replică.

E ora unu.

Tramwaiile gem de funcționari cari se întorc dela birouri, școlari, lucrători și în fine tot felul de lume. Într'o stație de tramvai, în timp ce vehiculul pornise, o doamnă destul de grasă face semne disperate vatmanului să oprească. Un tip ce ședea pe platformă completează semnele doamnei cu cuvintele: „Oprește domnule să se urce și balena”. Se urcă doamna ajutată de câțiva binevoitori și suflând din greu ca o locomotivă sub presiune, vorbește ca pentru sine, dar cu apropiuri:

— Vezi D-ta, domnule, tramvaiul este ca și corabia lui Noe: sunt reprezentate aici toate animalele până și măgarii.

Il lovise pe tip la sentiment.

Datoria.

Ca să scapi de cineva, n'ai decât să-l împrumuți cu bani și nu-l mai vezi des. Un oarecare Vânturică Făcăleț, om sărac, dar șmecher, împrumutase dela nașul său câteva sute de lei și de atunci îl cam ocolia. Într'o zi greșind drumul, se întâlnește în bot cu nașul său. Ne mai putând evita întâlnirea, îi dădu bună ziua și vru să treacă înainte grăbit, dar nașu-său îl oprește și-l întreabă de sănătate.

— Ce mai faci finule?

— Bine, nășicule!

— Lemne de iarnă mai ai fine?

— Am nașule.

— Dar datoria aia nu mi-o mai dai fine? Luându-l prin surprindere, Vânturica îi răspunde:

— Vezi nașule, daia nu-mi place mie să mă întâlnesc cu Matale, că prea mă întrebă multe.

În clasă.

Se explică lecția cu calculul fracționar.

După explicație domnul profesor spre a se convinge dacă lecția a fost înțeleasă, pune întrebări orale elevilor.

Elevul Baciu! Dacă împărțim o chiflă în patru bucăți ce obținem?

— „Patru patrimi, domnule profesor”.

Dar dacă o împărțim în opt?

— „Opt optimi”.

Dar dacă o împărțim în optsprezece ce obținem?

— „Firimituri”, domnule profesor!

Avea dreptate.

Ingeniozitate.

În camera unei doamne, cam trecută cu vârsta, dar bogată, se furișase un hoț. În timp ce doamna urca dela sufragerie la dormitor, hoțul voind să se ascundă face puțin șgomot, lovind „haut-parleur-ul” aparatului de radio, care produse un sunet muzical. Doamna cu mâna pe clanța ușei se sperie și stătu puțin în loc, ascultând. Hoțul ingenios, imitând vocea speakerului dela radio anunță, „Radio România și radio București: emisiunea s'a terminat. Noapte bună!”

Hoțul avusese timp să se retragă, iar doamna liniștită intră fără frică în dormitor.

CUVINTE INCRUCIȘATE.

Să se traducă în românește — cu respectarea fidelă a construcțiilor, — textul următor :

„...Cum maxime Capua circumvallaretur, Syracusarum oppugnatio ad finem venit, praeterquam vi ac virtute ducis exercitusque, intestina etiam prodicione adiuvante.

Namque Marcellus initio veris incertus, utrum Agrigentum ad Himilconem et Hippocraten verteret bellum, an obsidione Syracusas premeret, quamquam nec vi capi videbat posse inexpugnabilem terrestri ac maritimo situ urbem nec fame, ut quam prope liberi a Carthagine commeatus alerent, tamen, ne quid inexpertum relinqueret, transfugas Syracusanos — erant autem apud Romanos aliqui nobilissimi viri inter defectionem a Romanis, quia a novis consiliis abhorrebant, pulsus colloquiis suae partis temptare hominum animos iussit.

Se vor da 3 premii : premiul I., II. și III. în cărți.

O curiozitate matematică

de I Herberger, cl. VII-a

Orice mărime este egală cu jumătatea sa.

Luăm un caz general, numărul respectiv îl însemnăm cu n . Deci avem să arătăm că

$$n = \frac{n}{2}$$

Presupunem că n este egal cu un alt număr :

$$n = x$$

și înmulțim această egalitate cu n :

$$n^2 = x n$$

apoi scădem din ambele părți x^2

$$n^2 - x^2 = n x - x^2$$

sau $(n + x)(n - x) = x(n - x)$

simplificăm cu $(n - x)$; și vom avea :

$$n + x = x$$

Însă știm că $n = x$; deci

$$n + n = n$$

$$2 n = n$$

$$n = \frac{n}{2}$$

ceea ce am vrut să arătăm.

O absurditate! Desigur exemplul acesta e greșit într'un loc. În el am strecurat o greșală greu de observat, însă care e foarte importantă.

Cetitorii cari au găsit greșala, să o trimită la redacție. Primii cinci vor primi câte o carte în dar. (După „Ziarul științelor și călătoriilor“).

* * *

Temele date la franceză sunt publicate la pag. 12-15.

Note și impresii din excursia dela Timișoara

24 Oct. În sfârșit! Motorul zbârnâe și pornim. În spatele nostru casele fug și par'că se prăvălesc în stradă, cătând să se bată în capete.

Noi suntem veseli și însuflețiți. Cântăm, râdem și ne petrecem voioși împreună.

Priveliștile se schimbă, ne fug de sub ochi, și soarele ne părăsește, până mâine dimineață.

Continuăm drumul trecem prin Arad, și mergem mai departe, spre Periam. Mașina înghite drumul și farurile prefac praful în nori de aur.

După un drum lung, obosiți, dar veseli, ajungem la Periam și luăm masa. Apoi ne culcăm pe paiele proaspete. Odaia parcă se cufundă cu noi tot mai jos, tot mai jos, până ce ajunge în împărăția somnului, atât de dulce după o zi de oboseală.

25 Oct. Vizităm Periamul și fabrica de pălării care e foarte interesantă. Băieții noștri susțin un match în care sunt învinși de părtinirea arbitrilor. Dar las aici cuvântul sportivilor, căci eu nu prea sunt specialist.

26 Oct. De dimineață părăsim Periamul cu care deja ne-am împrietinit și zburăm spre Timișoara. Vizităm orașul foarte frumos și fabricile „Dura“ de baterii electrice și „Dermata“ de ghete. Dar cea mai interesantă fabrică e „Industria lânii.“ Gălăgia e asurzitoare. De sub podea răsar curelele dinamurilor și a motoarelor puternice. Mașinile se mișcă fiecare în felul ei. Cutreerând secțiile fabricii, ajungem dela lâna murdară, abia tunsă de pe oaie, la cea mai fină stofă.

Și ne cuprinde un fel de voluptate a acelei gălăgii, a aceluia ujit surd și crud care cereiază, care produce, pentru noi toți.

Și ne dăm seama ce înseamnă forța muncitorului stăpân pe acești monștri de oțel, și auzim parcă în acel uruit infernal geneza socialismului.

După masă elevii noștri susțin un match cu „Loga“, după care urcăm în autobuse și plecăm spre închiderea inelului frumoasei noastre călătorii.

Cântăm iar din tot sufletul și ne petrecem voioși împreună.

În farurile mașinii distrugem serpentinele și codrul întunecat și privirea ne zboară prin întunec, departe.

Târziu, în dreapta noastră zărim ruinele legendarei noastre Cetăți.

Suntem iar la Deva!

Leul Bătrân

Not e.

— „Metoda de lucru în Cercetășie“ este titlul lucrării de mare valoare pe care d-l Inspector de Ținut Sirca, a editat-o în „Biblioteca Comandamentului Marei Legiuni“.

În cele 188 de pagini, d-nii comandanți și șefi vor găsi îndrumări prețioase care evidențiază multă știință pedagogică și îndelungată experiență cercetășească.

„Metoda de lucru în cercetășie“ umple un mare gol în literatura noastră cercetășească, ridicând cercetășia la nivelul cercetășiei țărilor apusene.

— În 16 Octomvrie toată suflarea românească a sărbătorit ziua nașterii Majestății Sale Regelui Carol II.

Cu această ocazie la liceul nostru s'a sfințit un falnic catarg pentru pavilionul național, precum și fanionul său. Catargul are înălțimea de 26 m. deasupra pământului, și a fost ridicat din inițiativa și prin munca cercetașilor. A urmat apoi ridicarea pavilionului național după ceremonialul O. E. T. R.

Au fost înaintați șefi de Grupă următorii șefi de patrulă: Bordus Cornel, Cichi Eugen, Dâșorean Manase, Munteanu Mircea, Popa Ionel și Sâncrăian Silve-riu, toți din clasa V-a.

O grupă a dat un mic festival, și s'a cetit din partea Cohortei ordinul de zi prin care sunt citați șeful de grupă Bordus Cornel și șeful de patrulă Sporea Romulus, pentru că au ajutat unei femei bătrâne să ducă o sarcină de lemne.

O delegație în frunte cu grupul de cercetași și cu drapelul Centuriei I-a a participat la Te Deum.

S'a expedit o telegramă de felicitare Majestății Sale Regelui, la care Majestatea Sa a răspuns prin D-l Mareșal al Palatului.

— În 22 Octomvrie D-l Inspector de Ținut Liviu Sirca a inspectat grupele Centurilor I. și V. din Cohorta noastră, dând prețioase lămuriri de organizare.

— Intre 24—26 Octomvrie. Cercetașii și Echipa de Footbal a Liceului, au făcut o frumoasă excursie pe ruta Deva—Arad—Periam—Timișoara—Lugoj—Deva. Dăm în altă parte a revistei o amănunțită dare de seamă.

— 1 Decemvrie 1936, ziua când s'au împlinit 18 ani dela Unirea Ardealului cu Țara Mamă, a fost sărbătorită la Deva cu tot fastul cuvenit.

Înainte de masă a avut loc o mare manifestație antirevizionistă. Și-au spus cuvântul: „Liga Antirevizionistă“, „Astra“, „ATIR“-ul“, „Asociația Prof. Secundari“, „Asociația foștilor Voluntari“, Studenții Clujeni, Țărănimea, „Reuniunea Meseriașilor Români“ precum și cele două Biserici.

S'a format apoi o impunătoare coloană, cu două grupuri mari de călărași, două muzici, școlile, autoritățile, țărănimea și asistența, care a parcurs străzile orașului, demonstrând împotriva utopiei ungurești a revizuirii tratatelor.

La reîntorcerea în piață s'a întins o horă mare.

Demonstrația a decurs în cea mai perfectă ordine și disciplină. Corurile conduse de D-l Prof. Ignaton au făcut o profundă impresie.

După masă a avut loc un frumos festival la Teatrul Orășenesc. A conferențiat d-l Prot. Canonic Agâr-biceanu și s'a desfășurat un program select.

— Pentru a satisface prevederile programei analitice cu privire la lucrările practice ale elevilor, s'a înființat un laborator de chimie al elevilor, permițând executarea tuturor exercițiilor prevăzute în programe, inclusiv analiza anorganică calitativă.

Laboratorul constă din două săli, special amenajate cu mese de lucru, colecție de reactivi, nișă, apeduct, și gaz Schell.

Instalațiile au costat 25.000 lei.

Laboratorul va funcționa sub conducerea d-lor Prof. Felszeghi și Laslău.

— Seria de conferințe ale Astei a fost deschisă în ziua de 6 Dec. 1936 prin conferința dlui prof. univ. Sever Pop, cu subiectul: „Cea mai nouă dovadă asupra continuității noastre pe aceste meleaguri“.

În cuvântul de deschidere dl prof. Sirca, suplinind pe dl prof. Lupșor, conducătorul conferințelor în acest an, spune că drumul care duce la orice ideal, deci și la idealul cultural, este bătătorit de mii de piedeci. În Deva nu există o sală proprie pentru conferințe; din cauza existenței prea multor asociații, care sunt fără rost și sunt puse în imposibilitate de a lucra intens într'un orașel mic ca Deva, nu se poate desfășura o activitate culturală, care să fie la înălțimea cuvenită. Aceste piedeci trebuie însă învinse, iar imperativul cultural realizat cu orice sacrificii.

Urmează conferința dlui prof. univ. Sever Pop, care pe baza devizelor luate din lingvistica geografică, demonstrează continuitatea noastră pe aceste meleaguri.

— Sezătoarea literară din 13 Dec, ținută sub auspiciile A. T. I. R.-ului și Astei, a fost desigur una dintre cele mai frumoase manifestări culturale pe care Deva le-a văzut în ultimul timp.

Sezătoarea a început cu conferința dlui prof. univ. Nichifor Crainic, prezentat publicului de dl profesor N. Lupșor.

Dl prof. univ. Nichifor Crainic vorbește despre „Sensul creației culturale“. Cum subiectul îi interesează pe elevii de clasa VIII-a, care fac sociologie, redăm mai jos un scurt rezumat al conferinței.

Culturii i s'au dat mai multe definiții. S'a spus că cultura este ceea ce ne rămâne după ce am uitat tot ce am învățat. Această definiție arată că cultura ar fi rezultatul procesului de autocultivare, de formare a eului; ceea ce ne rămâne în urma asimilării unor bunuri luate din lumea din afară. Pentru dl conferențiar cultura înseamnă creație și nu asimilarea creației altora; deci ceea ce eul scoate din propria sa ființă.

Pentru a nu da loc la confuzii, dânsul în continuare arată diferența dintre cultură și civilizație. Pentru Francezi acești termeni au acelaș înțeles. Nici nu se putea altfel, la un popor care s'a dezvoltat armonios și e pătruns de simțul armoniei. La Germani, de exemplu la Spengler, acești doi termeni n'au acelaș sens. Civilizație înseamnă petrificarea culturii; este iarna culturii; faza când organismul cultural e pe punctul de a se stinge. După Spengler nu avem o cultură, ci cultură, atâtea culturi câte popoare avem. Un organism viețuiește în medie 1000 de ani. Dela Spengler dl conferențiar reține necesitatea de a face distincție între civilizație și cultură.

Civilizația izvorește din raportul omului cu pământul și înseamnă șosele bune, căi ferate, vapoare, școli, statui, etc., deci tot ce e material. Cultura înseamnă elan, creație de natură spirituală și izvorește din raportul omului cu cerul.

La întrebarea de ce se crează cultura, dl Crainic răspunde că prin cultură omul caută să-și refacă armonia pierdută, prin căderea sa în păcat.

După conferință dl prof. Ignaton a executat cu corul bisericesc „Doina lui Lucaciu“ și „Trăiască România Mare“.

Au citit din operele lor d-nii:

Valeria Bora, Victor I. Popa, Const. Miu-Lerca, Nicolae Albu, Al. Gregorian, Petru Adrian, Septimiu Bucur, Ion Th. Ilea, Nicolae Russu, N. Ar. Dan, grupați în jurul revistelor „Sfarmă Piatră“, „Gândirea“ și „Eu și Europa“.

— **In jurul pomului de Crăciun** al internatului liceului nostru, elevii interni au desfășurat în 16 Dec. un frumos program. Domnul pedagog Comănescu a conferențiat despre „Obiceiurile noastre de Crăciun“. S'au executat câteva colinde, dirijate de elevul Trifu din cl. VIII-a. Deasemenea au fost două recitări. Ariile naționale, executate de Căldăraș cl. VIII-a la vioară, acom-

paniat de Seiman cl. V-a și Trifu din clasa VIII-a, au avut mult efect. Ultimul punct a fost Vasilca, obiceiul de Crăciun, care i-a înveselit pe toți.

La sfârșitul serbării a ținut o foarte potrivită cuvântare Domnul Director, spunând că Moș Crăciun e atot iertător, el împarte tuturor daruri, în mod egal; dar el așteaptă ca pe viitor toți să fie buni și ascultători.

— **Societatea „Sfântul Gheorghe“** a organizat de Crăciun o frumoasă echipă de colindători. În costume naționale, acest mănunchiu entuziast de tineri a purtat în casele Românilor deveni, prin colinzile vechi mireasma trecutului, iar prin însuflețirea și desinteresarea lor speranța în zile mai bune.

Din această echipă a păstrării specificului național au făcut parte următorii elevi ai liceului nostru: Boldura Cornel cl. III-a, Bordus Cornel cl. V-a, Cichi E. cl. V-a, Munteanu Gh. cl. IV-a și Munteanu Mircea cl. V-a.

— **A doua zi de Crăciun**, aceeași societate a organizat o frumoasă petrecere, în care au fost intercalate câteva reușite puncte de program ca: colinzi, recitări, obiceiuri de Crăciun. Un prețios concurs a dat Corul Reun. Meseriașilor, de sub cond. d-lui prof. Ignaton.

— **Pomul de Crăciun al Liceului** i-a adunat în jurul său pe toți elevii, dându-le ocaziunea de a prezenta, într'un cadru strict școlar, un frumos program de Crăciun.

S'au remarcat: „Domnul Iisus Hristos“ colind pe 4 voci executat de Cercetașii Grupelor III-a și I-a din Centuria I-a, „Obiceiurile de Crăciun“, disertația elevului Bălașa cl. VIII-a, apoi „Doru, doru“, colind pe 2 voci executat de clasa II-a și poezia „In noaptea de Crăciun“ de Boldura cl. III-a, recitată de autor. „Ursul“ și „Vasilca“ date de cl. IV-a și „Căluțul“ dat de clasa V-a au provocat mult râs. „Dubășii“ claselor a IV-a și a VIII-a și „Plugușorul“ clasei a V-a au fost la înălțime; iar cele două colinzi franceze cântate de clasa V-a, instruită de D-I Prof. Combi, au stârnit admirația tuturor. Serbarea a fost organizată de d-nii profesori Laslău și Karacsonyi.

După program toți au trecut la Coborîrea Pavilionului Național, ultima întâlnire cercetășească înainte de vacanță.

S'a trecut apoi la împărțirea darurilor.

Intr'o atmosferă veselă și frățească, au plecat apoi toți la casele lor — pentru a nu reveni decât în anul 1937..

— **Bucuria elevilor** a fost desigur faptul că vacanța Crăciunului a început cu ziua de 19 Decembrie, durând astfel 20 de zile..

— **Coperta revistei noastre** a fost executată de D-I Prof. Moldovan.

— **Din cauza abundenței de material** n'am putut publica tot materialul sosit la redacție. Il vom publica în numerele viitoare.

Data prezentării temelor propuse pentru deslegare este 31 Martie 1937. M. Muntean cl. V-a.

APARE DE 3 ORIP EAN.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: DEVA, „LICEUL DECEBAL“.

Tiparul „TIPOGRAFIEI JUDEȚENE“, Deva.

